

Utjecaj humora i fizičke atraktivnosti na spremnost studenata na različite oblike romantičnih veza

Dujnić, Dunja

Master's thesis / Diplomski rad

2024

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Humanities and Social Sciences / Sveučilište u Zagrebu, Filozofski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:131:070244>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-03-26**

Sveučilište u Zagrebu
Filozofski fakultet
University of Zagreb
Faculty of Humanities
and Social Sciences

Repository / Repozitorij:

[ODRAZ - open repository of the University of Zagreb
Faculty of Humanities and Social Sciences](#)

Sveučilište u Zagrebu
Filozofski fakultet
Odsjek za psihologiju

**UTJECAJ HUMORA I FIZIČKE ATRAKTIVNOSTI NA SPREMNOST
STUDENATA NA RAZLIČITE OBLIKE ROMANTIČNIH VEZA**

Diplomski rad

Dunja Dujnić

Mentor: izv. prof. dr. sc. Nina Pavlin-Bernardić

Zagreb, 2024.

IZJAVA

Pod punom moralnom odgovornošću izjavljujem da sam ovaj rad izradila samostalno te da u njemu nema kopiranih, prepisanih ili preuzetih dijelova teksta tuđih radova koji nisu propisno označeni kao citati s navedenim izvorom iz kojeg su preneseni.

U Zagrebu, 1. 11. 2024.

Dunja Dujnić

Sadržaj

Uvod	1
Rodne razlike u percepciji humora	1
Teorijska objašnjenja korištenja humora u romantičnim odnosima	3
Dosadašnja istraživanja utjecaja humora i fizičke atraktivnosti na spremnost na različite oblike romantičnih odnosa	5
Cilj istraživanja	8
Problemi i hipoteze istraživanja	8
Metoda	8
Sudionici	8
Postupak	9
Instrumenti	11
Rezultati	13
Razlike u percipiranoj duhovitosti osobe s obzirom na rod procjenjivača i rod osobe koju se procjenjuje	13
Razlike između studenata i studentica u spremnosti na različite tipove veza, s obzirom na fizičku atraktivnost i duhovitost osobe koju se procjenjuje	16
Rasprava	23
Percepcija duhovitosti osobe s obzirom na rod procjenjivača i rod osobe koju se procjenjuje	23
Spremnost na različite oblike romantičnih veza, s obzirom na fizičku atraktivnost i duhovitost potencijalnog partnera	25
Metodološka ograničenja i prijedlozi za buduća istraživanja	27
Zaključak	30
Literatura	31
Prilozi	36

Utjecaj humora i fizičke atraktivnosti na spremnost studenata na različite oblike romantičnih veza

The effect of humor and physical attractiveness on the readiness of students for different types of romantic relationships

Dunja Dujnić

Sažetak

Cilj istraživanja bio je ispitati rodne razlike u percepciji duhovitosti osobe, kao i ispitati ulogu fizičke atraktivnosti i humora prilikom procjene spremnosti za različite oblike romantičnih veza, ovisno o rodu sudionika. Provedeno je online eksperimentalno istraživanje, u kojem je sudjelovalo 314 studenata različitih hrvatskih sveučilišta. Za potrebe ispitivanja razlika u percepciji duhovitosti analizirali smo rezultate muških i ženskih sudionika ($N = 312$), a za spremnost na različite oblike veze rezultate samo heteroseksualnih muških i ženskih sudionika ($N = 254$). Fizička atraktivnost manipulirana je kroz fotografije visoko ili nisko fizički atraktivnih pojedinaca, a humor je manipuliran kroz niz duhovitih ili neutralnih izjava uz fotografije. Sudionici su ispunjavali online upitnik u kojem su osobe na fotografijama procjenjivali na više osobina, uključujući duhovitost i spremnost za pet različitih oblika romantičnih veza s njima, koje su se razlikovale po ozbiljnosti i trajanju. Na temelju skupine izjava koje se nisu razlikovale po prethodno procijenjenoj duhovitosti, muškarci su, ako su mislili da je izjave napisala muška osoba, procijenili tu osobu duhovitijom nego kada su mislili da ih je napisala ženska osoba. S druge strane, žene su muškarce i žene procijenile jednako duhovitima. Za muškarce je humor imao utjecaj jedino na spremnost za dugoročne veze, u kojima su izrazili veću spremnost za ulazak u vezu s duhovitim ženama, ali samo ako su one bile i fizički atraktivne. Žene su izrazile veću spremnost za jednokratni romantični susret, dugoročnu vezu i brak s duhovitijim partnerima, no samo ako su fizički atraktivni. Ipak, izrazile su veću spremnost za izlaženje na nekoliko spojeva i hodanje s duhovitim muškarcima i za visoko i za nisko fizički atraktivne muškarce. No, i muškarci i žene su izrazili nisku spremnost za svaki oblik veze.

Ključne riječi: humor, rodne razlike, spremnost za romantične veze, fizička atraktivnost

Abstract

The aim of the study was to examine gender differences in the perception of a person's humor, as well as to examine the role of physical attractiveness and humor when assessing readiness for various forms of romantic relationships, depending on the participant's gender. An online experimental study was conducted with 314 students from different Croatian universities. To examine differences in humor perception, we analyzed the results of male and female participants ($N = 312$), and for readiness for different types of relationships, we analyzed the results of heterosexual participants only ($N = 254$). Physical attractiveness was manipulated through photographs of individuals who were either of high or low physical attractiveness, and humor was manipulated through a series of humorous or neutral statements accompanying the photographs that did not differ in previously assessed humor. Participants completed an online questionnaire in which they provided evaluations of the individuals on multiple characteristics, including humor and readiness for five different types of romantic relationships with them, varying in seriousness and duration. Men rated the statements as funnier when they believed they were made by a man rather than by a woman. In contrast, women rated men and women as equally humorous. For men, humor influenced readiness only for long-term relationships, where they expressed greater willingness to enter a relationship with humorous women, but only if they were also physically attractive. Women expressed greater readiness for a one-time romantic encounter, a long-term relationship, and marriage with more humorous partners, but only if they were physically attractive. However, they expressed greater willingness for going on a few dates and dating with humorous individuals, for both high and low attractiveness men. However, both men and women expressed low readiness for any form of relationship.

Keywords: humor, gender differences, readiness for relationships, physical attractiveness

Uvod

Smijeh je univerzalno ljudsko iskustvo koje se pojavljuje u različitim vrstama interpersonalnih odnosa i svim kulturama u povijesti čovječanstva (Fry, 1994; Lefcourt, 2001). Humor je višedimenzionalni koncept koji uključuje sve što nekoga može nasmijati – sva ponašanja i radnje koja se mogu percipirati kao smiješne, te sve mentalne i emocionalne procese koji ulaze u kreiranje duhovitih podražaja i reagiranje na njih (Martin i Ford, 2018). Neki teoretičari smatraju da je smijeh evoluirao od čimpanzi koje su se međusobno igrale s otvorenim ustima, što je bio način da pokažu da trenutna interakcija nije opasna (Davila-Ross i sur., 2009). Humor koristimo prilikom upoznavanja, kada želimo podijeliti iskustva i povezati se sa svojim sugovornikom (Antonovici i sur., 2016), vodi osjećaju sigurnosti (Kurtz i Algoe, 2015) te ukazuje na želju za suradnjom (Davila-Ross i sur., 2009). Prema tome, humor je važna karakteristika za razumijevanje interpersonalnih odnosa.

Humor se konzistentno navodi kao jedna od najvažnijih karakteristika potencijalnog partnera. Sprecher i Regan (2002) pronašli su da je humor procijenjen kao jedna od najčešće navedenih važnih osobina potencijalnih partnera za seksualni odnos, hodanje, brak i prijateljstvo s osobom istog ili suprotnog spola. Također, kada se studente pitalo da procijene koja ponašanja smatraju najefikasnijima za uspjeh u udvaranju, izjasnili su se da je humor najefikasniji i za muškarce i za žene (Buss, 1988). Korištenje humora povezano je s većim zadovoljstvom u vezi, jer olakšava dijeljenje osjećaja sreće, izražavanje unutarnjih stanja, komunikaciju, efikasno nošenje s konfliktom i opraštanje (Hall, 2013, 2017). Parovi u čijim je razgovorima udio zajedničkog smijeha veći imaju i više procjene kvalitete veze, bliskosti i međusobne potpore (Kurtz i Algoe, 2015). Betcher (1981) je naglasio da zajednički humor poput privatnih šala i zaigranosti s partnerom olakšava stvaranje zajedničkog sigurnog prostora.

Rodne razlike u percepciji humora

Dobro je poznat stereotip da su žene manje duhovite od muškaraca (Speer, 2017). No, postavlja se pitanje jesu li žene stvarno manje duhovite ili ih drugi takvima percipiraju samo zbog njihovog roda? Istraživanja humora nisu dala jasnu sliku po tom pitanju. Postoje dokazi koji potvrđuju pretpostavku da muškarci imaju višu prosječnu sposobnost produkcije humora od žena (npr., Greengross i sur., 2020; Greengross i Miller, 2011). Naime, u istraživanju u kojem su sudionici muškog ili ženskog roda pisali opise stripova, nezavisni procjenjivači koji nisu znali rod autora, ocijenili su opise stripova koje su napisali muškarci duhovitijima (Greengross i Miller, 2011), a te je nalaze potvrdila i kasnije provedena meta-analiza

(Greengorss i sur., 2020). Hofmann i suradnici (2023) analizirali su i prema temi kategorizirali 77 istraživanja koja se bave odnosom humora i roda. Pronašli su, između ostalog, tri istraživanja u kojima nisu nađene rodne razlike u produkciji humora, tri u kojima su muškarci procijenjeni duhovitijima i jedno u kojem su žene procijenjene duhovitijima. Isto je istraživanje pokazalo da muškarci češće koriste agresivan humor te više cijene neprijateljski humor i humor seksualne tematike, dok rodne razlike nisu nađene za apsurdni i neutralni humor. U romantičnim vezama muškarci produciraju više šala nego žene i smatraju da su njihove šale smješnije od šala njihovih partnerica (Jach i sur., 2022). No, čini se da je, iako su muškarci procjenjivani duhovitijima, ta sklonost preferiranja muškog humora snažnija kod muških ocjenjivača (Mickes i sur., 2012).

Ipak, ne možemo zaključiti da su žene manje duhovite jer je to mišljenje pod utjecajem rodni stereotipa i očekivanja. Primjerice, kada je u istraživanju Mickes i suradnika (2012), sudionicima dana informacija o rodu osobe koja je pisala duhoviti tekst, na kasnijem testu pamćenja sudionici su češće pogrešno pripisivali duhovite šale muškarcima, a neduhovite ženama. Nadalje, čini se i da idealni smisao za humor više povezujemo s muškarcima nego sa ženama (Tosun i sur., 2018). Korištenje šala od strane muškaraca u razgovoru percipira se kao manja smetnja i pripisuje im se veća funkcionalnost nego kada šale pričaju žene (Evans i sur., 2019). Hooper i suradnici (2016) proveli su istraživanje sa studentima iz Kanade, Australije i Velike Britanije u kojem su od njih tražili da procjene duhovitost stripa bez znanja o rodu autora, pogode rod autora stripa i ocijene za koji rod misle da je općenito duhovitiji. Rezultati su pokazali da je za najsmješnije stripove većina sudionika smatrala da je autor muškarac. Ovo je istraživanje pronašlo i kulturološke razlike u uvjerenjima o humoru – i muški, i ženski sudionici iz Kanade i Velike Britanije većinom su smatrali da su muškarci duhovitiji rod, dok je pola sudionika iz Australije imalo uvjerenje da su smješniji muškarci, a pola da su muškarci i žene jednako smiješni. Suprotno njihovim uvjerenjima, nisu pronađene razlike u ocjenama duhovitosti između stripova čiji su autori muškarci ili žene za kanadski i australski uzorak, dok su sudionici iz Velike Britanije više ocjene duhovitosti dali stripovima koje su napisale žene. Rozek (2015) provela je istraživanje u kojem su studenti procjenjivali duhovitost šala za koje im je rečeno da su autori drugi studenti muškog ili ženskog roda te nisu pronađene razlike u ocjenama duhovitosti koje su dobili muškarci i žene za istu šalu. Dakle, rezultati dosad provedenih istraživanja nisu konzistentni te nedostaje novijih istraživanja u području, posebno onih provedenih na uzorcima iz različitih kultura, pa tako i na hrvatskom uzorku, s obzirom na kulturne razlike u percepciji humora ovisno o rodu.

Teorijska objašnjenja korištenja humora u romantičnim odnosima

Istraživanja također pokazuju da, iako se oba roda slažu u tome da žele partnera s „dobrim smislom za humor“, taj pojam znači različite stvari za muškarce i za žene. Muškarcima je važnije da njihova partnerica cijeni njihov humor, odnosno smije se njihovim šalama, a žene jednako cijene to što je njihov partner duhovit i reakciju potencijalnog partnera na njihov humor (Bressler i sur., 2006). Ipak, kada se od sudionika traži da izaberu samo jednu od ove dvije karakteristike, žene biraju za sve oblike veza partnera koji producira humor, a muškarci partnericu koja cijeni njihov humor, što je posebno izraženo za kratkoročne seksualne odnose (Bressler i sur., 2006; Hofmann i sur. 2023; Zorbas, 2014). Hone i suradnici (2015) ponovili su ovaj nacrt istraživanja i pronašli da iako je ženama važnije da je njihov partner duhovit nego muškarcima, nema rodnih razlika za važnost receptivnosti na partnerov humor. Kada su od sudionika tražili da izaberu samo jednu od te dvije karakteristike, žene preferiraju partnera koji je humorističan za dugoročne veze, dok za kratkoročne veze i prijateljstva, žene nisu dale jasnu prednost kako produkciji, tako niti reakciji na humor.

Ovaj nalaz može se objasniti kroz evolucijsku hipotezu. Evolucijska teorija pretpostavlja da je humor pokazatelj visoke mentalne sposobnosti, odnosno humor služi kao indikator da muškarac posjeduje neke poželjne osobine (Miller, 2001, 2007). Naime, osmišljavanje šale, odnosno produkcija humora zahtijeva brzo razmišljanje, kreativnost i inteligenciju. Humor je signal „dobrih gena“ koji je teško lažirati. Greengross i Miller (2011) pokazali su svojim istraživanjem da je humor, barem djelomično, evoluirao kroz spolni odabir kao pokazatelj inteligencije – opća i verbalna inteligencija predviđaju sposobnost produkcije humora, što predviđa broj seksualnih partnera tijekom života. Inteligenciju sudionika operacionalizirali su kao rezultate na testovima opće i verbalne inteligencije, a kako bi izmjerili sposobnost produkcije humora sudionika, od njih su tražili da napišu humoristične opise stripova kojima su procjenjivači kasnije ocijenili duhovitost. Prema evolucijskoj teoriji, žene imaju veći ulog pri razmnožavanju, zbog čega trebaju biti izbirljivije (Miller, 2001; Ronay i sur., 2022) i stoga im je važnije da budu sigurne da potencijalan partner posjeduje karakteristike koje pokazuju da ima dobre gene i da će biti dobar roditelj. Upravo zato im je važno da, pogotovo kada stupaju u dugoročne veze, partner ima visoku sposobnost produkcije humora. S druge strane, kako bi bili uspješni u razmnožavanju, muškarcima je u cilju pokazati svoje dobre karakteristike i stoga im je važno da žene uoče signale koje šalju. Muškarcima je u interesu da žene pozitivno reagiraju na njihove šale zato što im je humor način da se natječu za žensku pažnju protiv drugih muškaraca (Greengross i

Miller, 2008; Miller, 2001). Dakle, u skladu s evolucijskom teorijom, prilikom odabira partnera za dugoročnu vezu, ženama je nužno da je muškarac duhovit jer je to pokazatelj „dobrih gena“, dok im nije nužno da ih njihov partner smatra duhovitima (DiDonato i Jakubiak, 2016). Za muškarce vrijedi suprotno, jer dok je ženama u kontekstu razmnožavanja cilj izabrati dobrog partnera, muškarcima je zadaća prikazati se u najboljem svjetlu kako bi bili izabrani (DiDonato i Jakubiak, 2016).

Neki pak modeli objašnjavaju funkciju humora u romantičnim odnosima kao indikatora interesa za vezu (Li i sur., 2009; Tornquist i Chiappe, 2015, 2020). U fazi upoznavanja često koristimo humor kako bismo inicirali romantični odnos. U slučaju da netko pozitivno odgovori na naš pokušaj humora odnosno nasmije se, to može biti znak da je osoba zainteresirana, a ako se ne nasmije da nije (Tornquist i Chiappe, 2015). Li i suradnici (2009) proveli su istraživanje čiji su rezultati pokazali da ako je osoba s kojom stupamo u interakciju privlačna, veća je vjerojatnost da ćemo koristiti humor, te da izjave koje govore privlačne osobe smatramo duhovitijima.

Još jedan bitan model koji ćemo spomenuti odnosi se na funkciju humora kao indikatora kompatibilnosti (Flamson i Barrett, 2008; Tornquist i Chiappe, 2015). Ako su nam iste stvari smiješne, možemo pretpostaviti da dijelimo neke zajedničke vrijednosti, stavove, interese i znanja, odnosno humor nam služi kao signal zajedničke kulture (Tornquist i Chiappe, 2015). Oženjeni parovi u kojima oba partnera koriste pozitivan humor najzadovoljniji su svojim brakom (Tsai i sur., 2023). Šale nam omogućuju da signaliziramo svoje znanje, interese i vrijednosti, ali i da prepoznamo tuđe. Naime, prema enkripcijskom modelu humora (Flamson i Barrett, 2008), ono što nam neku šalu čini smiješnom nije njezin površinski sadržaj već odnos površinskog sadržaja i implicitnih informacija koje prepoznaju primatelj i pošiljatelj poruke, odnosno površinskih obilježja šale i znanja i informacija koje su potrebne za njeno razumijevanje i produkciju. U skladu s time, humor je alat za iznošenje informacija o sebi i prikupljanje informacija o drugima čiji je cilj odrediti je li nam sugovornik kompatibilan za određenu vrstu veze, kao što su prijateljstvo ili romantični odnos. Šale su efikasan način signaliziranja sličnosti jer se mogu referirati na velike količine pozadinskog znanja te mogu služiti kao način testiranja posjeduju li primatelj ili pošiljatelj to znanje (Flamson i Barrett, 2008). Ako primatelj šale prepozna način na koji šala spaja površinske informacije i pozadinsko znanje, odnosno ako razumije šalu i nasmije se, pošiljatelj može biti siguran da primatelj posjeduje znanje. S druge strane, ako se primatelju šala čini kao zagonetna i nerelevantna odnosno „ne razumije“ ju, to je signal pošiljatelju da s primateljem ne dijeli zajedničko znanje. Humor se prema ovom modelu razvio kao alat kojim

se slični pojedinci međusobno identificiraju, čime se osigurava njihova uspješna suradnja i rješavanje problema (Flamson i Barrett, 2008).

Dosadašnja istraživanja utjecaja humora i fizičke atraktivnosti na spremnost na različite oblike romantičnih odnosa

Humor je važna kvaliteta koju promatramo prilikom odabira potencijalnog partnera (npr., Sprecher i Regan, 2002; Wilbur i Campbell, 2011). Istraživanja pokazuju da duhovitost ima pozitivan utjecaj na spremnost na različite oblike romantičnih veza. McGee i Shelvin (2009) proveli su istraživanje čiji su rezultati pokazali da su sudionici spremniji ući u dugoročnu vezu s partnerima s dobrim smislom za humor od onih s prosječnim ili bez smisla za humor, no nije pronađena interakcija roda i humora. S druge strane, Bressler i Balshine (2006) su prilikom ispitivanja utjecaja humora na privlačnost za vezu pronašli da samo žene, kada procjenjuju muškarce za vezu, preferiraju partnere sa smislom za humor. Naime, kako je već objašnjeno, kada u eksperimentu žene trebaju birati, one radije odabiru duhovite partnere, a muškarci partnerice koje se smiju na njihove šale (Bressler i sur., 2006; Hofmann i sur. 2023; Hone i sur., 2015; Zorbas, 2014), što možemo objasniti kroz prirodni odabir koji je oblikovao karakteristike koje tražimo od potencijalnog partnera.

Prema evolucijskoj teoriji, humor je važan i za dugoročne i kratkoročne veze, jer u oba slučaja tražimo osobu s dobrim genima za razmnožavanje (Tornquist i Chiappe, 2015). Važan je prilikom iniciranja odnosa, pa prema teoriji humora kao indikatora interesa za vezu, kada želimo inicirati romantični odnos korist ćemo humor i pozitivno reagirati na tuđi humor (Li i sur., 2009). U prilog važnosti humora za dugoročne veze govore i rezultati niza istraživanja koja povezuju zadovoljstvo u braku i humor. Primjerice, i za muškarce, i za žene percepcija da partner ima dobar smisao za humor predviđa zadovoljstvo u braku (Hall, 2017; Ziv i Gadish, 1989).

No, postoje indicacije da nam humor ipak nije podjednako važan za dugoročne ili kratkoročne veze. Neka istraživanja pokazuju da su u dugoročnim vezama bitnije unutarnje osobine, poput humora, dok su vanjske osobine poput fizičkog izgleda bitnije za kratkoročne veze (Regan i sur., 2008; Regan i Bercscheid, 1997; Tadinac i Hromatko, 2006). Tornquist i Chiappe (2015) u svojem su eksperimentalnom istraživanju koristili fotografije nisko ili visoko atraktivnih osoba te uz njih opise o njihovoj niskoj ili visokoj duhovitosti, a sudionici su trebali označiti bi li željeli kratkoročne ili dugoročne veze s takvim osobama. Pokazalo se da su za ocjene spremnosti na kratkoročne veze efekti fizičke atraktivnosti partnera veći nego prilikom procjene spremnosti za dugoročne veze. S druge strane, efekti humora na procjene privlačnosti za vezu manji su za kratkoročne nego dugoročne veze. Također, prema nekim

autorima (npr., Hall, 2019), kada traže dugoročnog partnera, žene preferiraju osobine koje ukazuju na to da će partner biti dobar roditelj, dok su im u kratkoročnim vezama važne osobine koje pokazuju visokokvalitetne gene. Prilikom traženja partnera/ice za dugoročnu vezu, muškarci i žene se suočavaju sa sličnim adaptivnim izazovima vezanim za roditeljstvo (Hall i La France, 2024) te će imati slične dobiti od partnerovog humora poput zadovoljstva vezom (Hall, 2019). Upravo zato se može očekivati da će i muškarcima i ženama humor biti važan za ovaj tip veze, što je pretpostavka koju podupiru prijašnja istraživanja (Bressler i sur., 2006; DiDonato i Jakubiak, 2016). Ipak, čini se da je efekt humora potencijalnog partnera na spremnost na vezu najveći kada žene procjenjuju muškarce za dugoročne veze (Tornquist i Chiappe, 2015).

Iako do sada postoji relativno velik broj istraživanja koja proučavaju utjecaj humora na spremnost na vezu, postoji manjak istraživanja koja kao dodatnu varijablu proučavaju fizičku atraktivnost. U ranije spomenutom istraživanju koje su proveli Tornquist i Chiappe (2015), rezultati su potvrdili da je, kao što je do sada dokazano nizom drugih istraživanja (npr., Bressler i sur., 2006; Hone i sur., 2015), ženama općenito važnija produkcija humora nego reakcija partnera na njihov humor. U tome je istraživanju produkcija humora imala pozitivan utjecaj na procjene spremnosti za vezu i s visoko i s nisko atraktivnim osobama suprotnog spola. Ipak, efekt receptivnosti humora na procjene privlačnosti za vezu bio je jasan samo za fizički atraktivne pojedince. Prema nama dostupnim istraživanjima, jedino istraživanje koje je ispitalo utjecaj humora i fizičke atraktivnosti na spremnost za više različitih oblika romantičnih veza proveli su Lundy i suradnici (1998). Sudionicima su prikazani transkripti intervjua koji jesu ili nisu duhoviti te fotografije podražajnih osoba različite atraktivnosti. Rezultati su pokazali da su, kada su podražajne osobe bile duhovite, one procijenjene kao privlačnije za ozbiljnu vezu i brak nego one neduhovite, ali ovo je vrijedilo samo za fizički atraktivne pojedince. Efekt je bio veći kada su žene procjenjivale muškarce. Također su pronašli da je fizička atraktivnost imala veći efekt na interes muškaraca za žene nego obrnuto, te da je humor imao veći efekt na dugoročne veze nego kratkoročne.

Uz manjak istraživanja koja ispituju utjecaj humora i fizičke atraktivnosti na različite oblike romantičnih odnosa, dosadašnja istraživanja provedena su u drugoj kulturi (uglavnom Kanada i SAD) i prije puno vremena. Različiti aspekti romantičnih odnosa poput očekivanja partnera, poželjnih karakteristika ili pak dinamika različitih oblika romantičnih odnosa, ovisе o kulturi i vremenu u kojem se ispituju te će stoga novije istraživanje provedeno na hrvatskom uzorku ponuditi nov uvid u područje. Nadalje, rezultati dosadašnjih istraživanja

nisu konzistentni: Tornquist i Chiappe (2015) pronašli su da je produkcija humora imala pozitivan utjecaj na procjene spremnosti za vezu i za visoko i za nisko fizički atraktivne osobe, dok su Lundy i suradnici (1998) pronašli utjecaj humora samo za visoko atraktivne osobe. Također, u dosad provedenim istraživanjima uočen je prostor za poboljšanje metode, što ćemo uzeti u obzir u svom istraživanju. Naime, Tornquist i Chiappe (2015) ispitivali su spremnost na samo dvije kategorije romantičnih veza (dugoročne i kratkoročne) te nisu koristili humoristične izjave već su samo podražajne osobe opisali kao visoko ili nisko na varijablama receptivnosti ili produkcije humora. Iako je istraživanje Lundy i suradnika (1998) ponudilo složeniju kategorizaciju oblika veza (spremnost na hodanje, seksualni odnos, ozbiljnu vezu, brak i brak s djecom), određene kategorije (npr., seksualni odnos) mogle bi biti pod utjecajem faktora poput kulture i tradicionalnih vrijednosti sudionika, zbog čega ćemo ih u našem istraživanju preoblikovati. Sudionicima je u oba navedena istraživanja bila predstavljena stvarna svrha istraživanja pa je moguće da su davali socijalno poželjne odgovore, odnosno mogli su pokušati umanjiti važnost vanjskih osobina poput izgleda, a uvećati važnost unutarnjih osobina poput duhovitosti, kako se ne bi doimali površnima. To ćemo se potruditi izbjeći svojim nacrtom. Na kraju, u istraživanju ćemo koristiti humor o temi koja je bliska sudionicima, odnosno izjave vezane upravo za studentski život kako bismo signalizirali dijeljeno znanje, vrijednosti i stavove, što će služiti kao indikator kulturne kompatibilnosti s podražajnom osobom (Flamson i Barrett, 2008).

Dakle, naše istraživanje pokušat će uzeti u obzir metodološke nedostatke prethodnih istraživanja, razjasniti nekonzistentnosti u rezultatima i ponuditi uvid u područje na novom uzorku. Konsenzus je dosadašnjih istraživanja da je ženama kod potencijalnog partnera važnija produkcija humora, a rezultati prethodnih istraživanja ukazuju i na to da humor muškaraca ima pozitivan utjecaj na spremnost žena i za kratkoročne i za dugoročne oblike veza (Lundy i sur., 1998). Muškarcima je ipak, produkcija humora potencijalne partnerice manje važna, što je posebno naglašeno za kratkoročne oblike veza (Bressler i sur., 2006), jer im je u njima fizička atraktivnost bitnija. Nadalje, istraživanja pokazuju da je općenito humor kao unutarnja osobina važniji za dugoročne veze nego za kratkoročne. U dugoročnim vezama muškarci i žene suočavaju se sa sličnim izazovima poput roditeljstva, oba roda mogu imati određene koristi od kvaliteta koje signalizira duhovitost partnera. Da je za dugoročne veze humor važan i muškarcima i ženama potvrđuju i prethodno provedena istraživanja (Bressler i sur., 2006; DiDonato i Jakubiak, 2016). Stoga možemo očekivati da će ženama humor utjecati na spremnost za svaki oblik veze, dok će muškarcima utjecati na spremnost za dugoročne, ali ne i kratkoročne oblike veza. Što se tiče fizičke atraktivnosti, iako rezultati u

području nisu konzistentni, s obzirom na rezultate istraživanja čiji je nacrt najbližiji našem možemo očekivati da će humor utjecati na spremnost na vezu samo ako je procjenjivana osoba fizički atraktivna.

Cilj istraživanja

Cilj istraživanja je ispitati razlike u percepciji duhovitosti s obzirom na rod. Također, cilj je ispitati ulogu fizičke atraktivnosti i humora prilikom procjene spremnosti studenata za različite tipove veza, ovisno o rodu.

Problemi i hipoteze istraživanja

Problem 1: Ispitati razlike u percipiranoj duhovitosti osobe s obzirom na rod procjenjivača i rod osobe koju se procjenjuje.

Hipoteza 1: I muški i ženski sudionici procijenit će muškarce prikazane u istraživanju kao više duhovite nego žene.

Problem 2: Ispitati razlike između studenata i studentica u spremnosti na različite oblike romantičnih veza s osobom suprotnog roda, s obzirom na fizičku atraktivnost i duhovitost osobe koju se procjenjuje.

Hipoteza 2a: Sudionici će izraziti veću spremnost za ulazak u svaki oblik veze s fizički atraktivnim potencijalnim partnerima nego neatraktivnim te s duhovitim nego neduhovitim.

Hipoteza 2b: Za dugoročne oblike veza (kategorizirane kao dugoročne veze i brak/životno partnerstvo) i muški i ženski studenti izrazit će veću spremnost za ulazak u vezu s duhovitim nego s neduhovitim potencijalnim partnerom/icom, ali samo ako su oni fizički atraktivni. Za kratkoročne oblike veza (kategorizirane kao jednokratni romantični susret, izlaženje na nekoliko spojeva, hodanje), kod studenata humor neće imati utjecaj na spremnost na vezu bez obzira na atraktivnost procjenjivane osobe, dok za studentice očekujemo da će izraziti veću spremnost za vezu s duhovitim muškarcima ako su fizički atraktivni, ali ne ako nisu.

Metoda

Sudionici

Prije glavnog istraživanja, provedeno je predistraživanje kako bismo odredili koje ćemo duhovite i neutralne izjave uključiti u glavno istraživanje. Predistraživanje je provedeno sa studentima diplomskog studija psihologije na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu. Sudjelovalo je 109 sudionika, od kojih se 75.2 % izjasnilo kao žene, 23.9 % kao muškarci i 0.9 % je odbilo dati odgovor na pitanje. Prosječna dob sudionika bila je 23.7 godina ($SD = 2.07$) u rasponu od 22 do 32 godine.

U glavnom istraživanju sudjelovalo je 315 sudionika, studenata različitih sveučilišta u Hrvatskoj, odnosno 314 nakon što je jedan sudionik povukao podatke iz istraživanja. Prosječna dob sudionika bila je 21.2 godine ($SD = 2.25$), u rasponu od 18 do 33 godine. U ovom istraživanju, 65.6 % sudionika su bile žene, 33.8 % muškarci te dvije osobe koje nisu dale odgovor na pitanje o rodu (0.6 %). Nadalje, najviše sudionika bilo je heteroseksualne orijentacije (80.9 %), zatim biseksualne orijentacije (9.9 %), pa homoseksualne orijentacije (3.5 %), dio sudionika odbio je dati odgovor na to pitanje (3.2 %), a manji broj sudionika bio je aseksualne orijentacije (1 %) ili su označili odgovor „ostalo“ (1.6 %). Na kraju, najviše sudionika bili su studenti iz područja društvenih znanosti (49.0 %), zatim iz područja tehničkih znanosti (15.3 %), humanističkih znanosti (14.3 %), biomedicinskih znanosti (8.0 %), prirodnih znanosti (7.0 %), umjetničkog područja (2.5 %) i biotehničkih znanosti (2.2 %), a manji broj sudionika označio je svoj odgovor kao „ostalo“ (1.6 %).

Za potrebe odgovora na prvi istraživački problem u kojem smo ispitivali razlike u percipiranoj duhovitosti s obzirom na rod, koristili smo odgovore svih sudionika koji su označili svoj rod kao muški ili ženski, odnosno njih 312. Prosječna dob sudionika bila je 21.1 ($SD = 2.44$), u rasponu od 18 do 33. Za potrebe odgovora na drugi istraživački problem u kojem smo ispitivali spremnost za različite oblike heteroseksualnih veza, isključili smo podatke svih sudionika koji nisu svoju seksualnost označili kao heteroseksualnu te koji nisu svoj rod označili kao muški ili ženski. Nakon toga, analizirani su podaci 254 sudionika od kojih su 65.7 % žene i 34.3 % muškarci. Prosječna im je dob 21.3 godina ($SD = 2.34$), u rasponu od 18 do 33 godine. Prema području studiranja, većina sudionika su studenti društvenih znanosti (49.4 %), zatim tehničkih znanosti (15.7 %), humanističkih znanosti (14.6 %), biomedicinskih znanosti (8.3 %), prirodnih znanosti (7.5 %), biotehničkih znanosti (2.8 %), umjetničkog područja (1.2 %) i 0.8 % sudionika je označilo odgovor „ostalo“.

Postupak

Istraživanje je odobreno od strane Etičkog povjerenstva Odsjeka za psihologiju Filozofskog fakulteta u Zagrebu. Tijekom travnja 2024. provedeno je predistraživanje kako bismo odredili koje duhovite i neutralne izjave će biti uključene u glavno istraživanje. Izjave su osmišljene u svrhu ovog istraživanja i bavile su se temom studiranja i studentskog života. Predistraživanje je provedeno sa studentima diplomskog studija psihologije koji su ispunjavali online upitnik za vrijeme redovite nastave, a manji dio sudionika ispunio je upitnik u svoje slobodno vrijeme. Kako bismo spriječili zamor sudionika tijekom ispunjavanja, 100 izjava podijeljeno je u dvije verzije online upitnika, svaki s po 50 različitih izjava (25 osmišljenih tako da budu duhovite i 25 osmišljenih tako da budu neutralne). Dio

sudionika je po slučaju ispunjavalo prvu, a dio drugu verziju upitnika. Izjave su bile prikazane nasumičnim redoslijedom te nasumično napisane u muškom ili ženskom rodu, a sudionici su im procjenjivali duhovitost na skali od 1 (nimalo duhovito) do 7 (vrlo duhovito). Ispunjavanje upitnika trajalo je između 10 i 15 minuta. Sudionici su kao nagradu za sudjelovanje dobili pola sata za sudjelovanje u istraživanju (eksperimentalnog sata). Na temelju rezultata predistraživanja izabrano je 12 izjava koje su procijenjene kao najduhovitije te 20 neutralnih izjava. Primjer duhovite izjave je: „Najvrjednije što sam do sada naučio/la na fakultetu je kako tiho disati da ljudi oko mene ne shvate da sam se uspuhao/la dok hodam po stepenicama.“, a neutralne: „Trudim se kolokvirati što se može, tako da mi ostane manje ispita. Kolokviji su mi puno lakši, ima manje gradiva za naučiti pa bolje naučim i dobijem bolju ocjenu“. Ostale odabrane izjave nalaze se u Prilogu A. Izjave su raspoređene tako da četiri duhovite podražajne osobe budu prikazane svaka s po tri duhovite i jednom neutralnom izjavom, a četiri neduhovite podražajne osobe s po četiri neutralne izjave. Pritom smo vodili računa da odabrane neutralne i duhovite izjave za pojedinu podražajnu osobu imaju unutrašnju dosljednost i ne budu međusobno proturječne. Sve izabrane duhovite izjave imaju ocjene duhovitosti od 3.89 do 4.89. Izjave su raspoređene unutar duhovitih podražajnih osoba tako da ukupna prosječna procjena duhovitosti pojedinih osoba bude podjednaka ($F(3/15) = 0.001$; $p = .99$). Neutralne izjave imaju ocjene duhovitosti od 1.00 do 1.26, pri čemu je ukupna prosječna procjena duhovitosti pojedinih neduhovitih podražajnih osoba podjednaka ($F(3/15) = 0.077$; $p = .97$). Nadalje, postoji statistički značajna razlika između procjena duhovitosti pojedinih neduhovitih i duhovitih podražajnih osoba ($F(7/31) = 4.85$; $p = .002$)

Glavno istraživanje je provedeno putem online upitnika izrađenog u Limesurvey sustavu. Podaci su prikupljeni u periodu od sredine svibnja do početka lipnja 2024. godine. Uzorak je prigodan, sudionici su na istraživanje bili pozvani putem sustava za učenje Omega, mailing liste Filozofskog fakulteta za studente te putem različitih online grupa namijenjenih za komunikaciju studenata različitih hrvatskih fakulteta (*WhatsApp* i *Facebook* grupe). Sudjelovanje u istraživanju bilo je dobrovoljno. Ispunjavanje upitnika je u prosjeku trajalo između 10 i 15 minuta po sudioniku. Studenti diplomskog i preddiplomskog studija psihologije na Filozofskom fakultetu u Zagrebu mogli su dobiti eksperimentalne sate za sudjelovanje u istraživanju i za regrutaciju drugih studenata. Studente preddiplomskog studija psihologije zamolili smo da i sami ispune upitnik, dok studente diplomskog studija zbog sudjelovanja u predistraživanju nismo uključili u ovaj dio istraživanja, već samo u prikupljanje sudionika. Za ispunjavanje upitnika mogli su dobiti jedan sat za sudjelovanje u istraživanju te po jedan sat za regrutaciju dva muška i jednog ženskog sudionika.

Instrumenti

Demografski podaci

Za potrebe istraživanja primijenili smo online upitnik naziva „Procjena osobina na temelju izjava o studentskom životu“. Na uvodnoj stranici upitnika sudionicima je bila predstavljena obmanjujuća svrha istraživanja, odnosno pisalo je da je svrha ispitati način na koji procjenjuju pojedine osobine studenata na temelju njihovih mišljenja o studiranju u Hrvatskoj. Pitali smo sudionike i za pristanak za sudjelovanje u istraživanju. Na početku upitnika prikupljali smo informacije o demografskim podacima: dob, rod (muški, ženski i „ne želim odgovoriti“), seksualna orijentacija (heteroseksualna, homoseksualna, biseksualna, aseksualna, ostalo, „ne želim odgovoriti“) te o području kojem pripada studij koji studiraju (prirodne znanosti, tehničke znanosti, biomedicinske znanosti, biotehničke znanosti, društvene znanosti, humanističke znanosti, umjetničko područje i ostalo).

Pitanje o vlastitom iskustvu studiranja

Zatim je slijedio zadatak u kojem su sudionici odgovarali na otvoreno pitanje o vlastitom iskustvu studiranja: „U 3 do 4 rečenice opišite svoje iskustvo studiranja i neke pozitivne i negativne aspekte studiranja?“. Odgovaranje na ovo pitanje nije bilo obavezno, što je bilo navedeno i u uputi zadatka, a svrha ovog pitanja bila je sudionike usmjeriti na to da su i podražajne osobe odgovarale na isto pitanje o svom iskustvu studiranja i da se u zadatku procjene radi o stvarnim odgovorima studenata.

Procjena osobina podražajnih osoba

Nakon toga slijedio je dio upitnika koji se odnosio na procjene osobina podražajnih osoba. Pritom je svaki sudionik prolazio kroz osam eksperimentalnih situacija koje su se razlikovale po rodu podražajne osobe (muški ili ženski), njezinoj razini duhovitosti (duhovita ili neduhovita) te razini fizičke atraktivnosti (visoko ili nisko fizički atraktivna). Redoslijed prikazivanja podražajnih osoba bio je nasumičan. Na temelju fotografije osobe i izjava prikazanih uz nju, sudionici su procjenjivali duhovitost, tjelesnu atraktivnost, uspjeh na studiju, društvenost, ugodnost osobe i koliko bi bili spremni na različite oblike veze s osobom poput ove. Pitanje o spremnosti za određeni tip veze glasilo je: „U hipotetskoj situaciji, ako zanemarite jeste li trenutno u vezi, u kojoj mjeri biste bili spremni stupiti u navedene oblike veze s osobom poput ove, na skali od 1 (nimalo spreman/a) do 7 (vrlo spreman/a)?“. Ispitali smo spremnost na jednokratni romantični susret bez obaveza, što je bilo objašnjeno kao susret kojeg studenti u svakodnevnom životu nazivaju još i „flert“, ljubljenje, „barenje“, „muvanje“, seksualni odnos i slično; spremnost na izlaženje na par spojeva, što je bilo pojašnjeno kao „viđanje, „dejtanje“; spremnost na hodanje; spremnost na dugoročnu vezu i

spremnost na brak/životno partnerstvo. Sudionici su mogli i odabrati opciju „Ne odnosi se na mene zbog moje seksualne orijentacije“. Za potrebe istraživanja, analizirali smo procjene osobina duhovitosti, fizičke atraktivnosti i spremnosti na različite vrste veza, dok su sudionici davali procjene ostalih osobina (uspjeh na studiju, društvenost i ugodnost) kako bi teže prepoznali stvarnu svrhu istraživanja.

Podražajni materijali kojima je manipulirana fizička atraktivnost

Fizička atraktivnost manipulirana je kroz fotografije preuzete iz baze *Chicago Face Database* (Ma i sur., 2015). Ovo je baza fotografija lica 597 osoba koju je razvilo Sveučilište u Chicagu za korištenje u znanstvene svrhe. Sastoji se od standardiziranih fotografija visoke rezolucije muškaraca i žena različitih rasa i etniciteta u dobi od 17 do 65 godina te su za svaku fotografiju dostupni različiti podaci poput procjene emocija, muževnosti, ženstvenosti ili fizičke atraktivnosti koji predstavljaju aritmetičke sredine subjektivnih procjena nezavisnog uzorka ocjenjivača iz Sjedinjenih Američkih Država. Svaku je fotografiju procijenilo između 26 i 93 procjenjivača. Ocjene fizičke atraktivnosti dane su na skali od 1 (nimalo fizički atraktivna osoba) do 7 (vrlo fizički atraktivna osoba). Kako bi sudionici vjerovali da se radi o fotografijama studenata nekog hrvatskog sveučilišta, u obzir su uzete samo fotografije pojedinaca bijele rase, dobi od 18 do 29 godina, neutralnog izraza lica. Na temelju podataka o fizičkoj atraktivnosti preuzetih iz *Chicago Face* baze podataka (Ma i sur., 2015), izabrani su visoko atraktivni pojedinci koji su u toj bazi imali prosječne procjene atraktivnosti između 4.59 do 5.09, a nisko atraktivni od 1.81 do 2.0. Izabrano je po dvoje visoko fizički atraktivnih i po dvoje nisko fizički atraktivnih muškaraca i žena, pri čemu je prilikom odabira fotografija uzeto u obzir da ne postoji značajna razlika između prosječnih procjena za visoko fizički atraktivne muškarce i žene ($t(2) = -1.70; p = .231$) te nisko fizički atraktivne muškarce i žene ($t(2) = -1.29; p = .326$), kao i da postoji statistički značajna razlika između prosječnih procjena za visoko i nisko fizički atraktivne žene ($t(2) = 16.7; p = .004$) i visoko i nisko fizički atraktivne muškarce ($t(2) = 47.8; p < .001$). Fotografije izabranih podražajnih osoba nalaze se u Prilogu B.

Podražajni materijali kojima je manipulirana duhovitost

Duhovitost je manipulirana kroz izjave prikazane uz podražajne fotografije, koje su odabrane na temelju rezultata predistraživanja. Sudionicima je u uputi pisalo da su podražajne osobe odgovarale na isto pitanje kao i oni u prvom zadatku, ali su njihovi odgovori i fotografije prikupljeni ranije u istraživanju. Svaka podražajna osoba prikazana je uz četiri izjave o studentskom životu. Izjave su se razlikovale za svaku podražajnu osobu. Duhovite podražajne osobe prikazane su uz tri duhovite i jednu neutralnu izjavu, kako bi što

realističnije bilo prikazano da uglavnom koriste humor. „Neduhovite“ podražajne osobe prikazane su uz četiri neutralne izjave.

Obrazac na kraju ispunjavanja upitnika

Na samom kraju upitnika bila je prezentirana poveznica na *Google Sheets* obrazac, u kojem su sudionici mogli upisati ime studenta/ice psihologije koja ih je regrutirao/la (ili svoje ime), kako bismo im mogli upisati sate za sudjelovanje u istraživanju. U tom su obrascu ostavili i svoju adresu elektroničke pošte kako bismo im po završetku istraživanja mogli poslati rezultate istraživanja, pri čemu smo im naglasili da se odgovori u tom obrascu ne mogu ni na koji način povezati s njihovim odgovorima u upitniku. Nakon završetka prikupljanja podataka i obrade rezultata, sudionicima smo na e-mail adresu poslali poruku s objašnjenjem pravog cilja istraživanja i prikazom dobivenih rezultata. Sudionici su tada imali priliku povući svoje podatke iz istraživanja. Kako bi se osigurala anonimnost, na početku upitnika glavnog istraživanja tražili smo da upišu šifru prema zadanom obrascu, a u poruci koju su dobili na e-mail adresu postojala je poveznica na obrazac u kojem su mogli ponovno upisati šifru. Iz istraživanja je podatke povukla jedna osoba.

Rezultati

Razlike u percipiranoj duhovitosti osobe s obzirom na rod osobe procjenjivača i rod osobe koju se procjenjuje

Iz obrade podataka su isključeni podaci dva sudionika koji nisu dali odgovor na pitanje o rodu. U Tablici 1 prikazani su osnovni deskriptivni podaci dobiveni prilikom analize odgovora muških i ženskih sudionika koji su davali procjene duhovitosti za četiri duhovite podražajne osobe.

Tablica 1

Deskriptivni podaci za procjenu duhovitosti muških i ženskih podražajnih osoba (N = 312)

Rod procjenjivača	Rod podražajne osobe	<i>M (SD)</i>	Min.	Max.
Muški	Muški	4.88 (1.71)	1	7
	Ženski	4.46 (1.71)	1	7
Ženski	Ženski	5.24 (1.54)	1	7
	Muški	5.22 (1.56)	1	7

Iz Tablice 1 vidimo da su sudionici procijenili podražajne osobe više duhovitima od sredine vrijednosti skale (koja je 4), odnosno iznadprosječno duhovitima. Također možemo

primijetiti da je pokriven cijeli raspon vrijednosti od 1 (nimalo duhovito) do 7 (vrlo duhovito) za svaku eksperimentalnu situaciju.

Prije provođenja analize varijance provjerena je normalnost distribucije rezultata pomoću Kolmogorov – Smirnovljevog testa i rezultati ukazuju na značajno odstupanje varijabli od normalne distribucije ($KS_1 = 0.18, p_1 < .001$; $KS_2 = 0.16, p_2 < .001$; $KS_3 = 0.16, p_3 < .001$; $KS_4 = 0.17, p_4 < .001$). No, prema Klineu (2011), distribucija se može smatrati približno normalnom ako je vrijednost indeksa asimetričnosti manja od 3, a indeksa spljoštenosti manja od 10, što u ovom slučaju vrijedi ($A_1 = -0.88, A_2 = -0.75, A_3 = -0.75, A_4 = -0.70$; $S_1 = 0.268, S_2 = 0.075, S_3 = -0.049, S_4 = -0.40$) pa su u obradi rezultata korišteni parametrijski postupci. Također je provjerena homogenost varijanci Levenovim testom koja je pokazala odstupanje od homogenosti za jednu proučavanu skupinu (kada sudionici procjenjuju neatraktivnog duhovitog muškarca, $F(1/310) = 5.58; p = 0.02$). Ipak, budući da su skupine sudionika približno jednake veličine, analiza varijance ostaje dovoljno otporna na kršenje pretpostavke o homogenosti varijance.

Rezultati provedene analize varijance za složene mješovite uzorke prikazani su u Tablici 2. Tablica uključuje izračunate F-omjere, razine značajnosti i veličine učinka za glavne efekte roda podražajne osobe i roda sudionika koji procjenjuje duhovitost podražajne osobe te interakciju ove dvije varijable.

Tablica 2

Rezultati složene analize varijance za mješovite uzorke (N = 312)

	<i>F</i> (1,310)	<i>p</i>	η^2
Rod podražajne osobe	7.94	.005	.003
Rod procjenjivača	13.50	<.001	.027
Rod podražajne osobe x Rod procjenjivača	10.68	.001	.004

Rezultati složene analize varijance za mješovite uzorke (Tablica 2) pokazali su da je glavni efekt roda podražajne osobe značajan uz razinu rizika od 0.5 % i malu veličinu učinka, pri čemu su muške podražajne osobe procijenjene duhovitijima od ženskih podražajnih osoba. Pronašli smo i statički značajan glavni efekt roda procjenjivača uz razinu rizika manju od 0.1 % i malu veličinu učinka, pri čemu su sudionice davale podražajnim osobama više ocjene duhovitosti od sudionika. Interakcija roda podražajne osobe i roda procjenjivača je statistički značajna uz razinu rizika od 0.1 % i malu veličinu učinka.

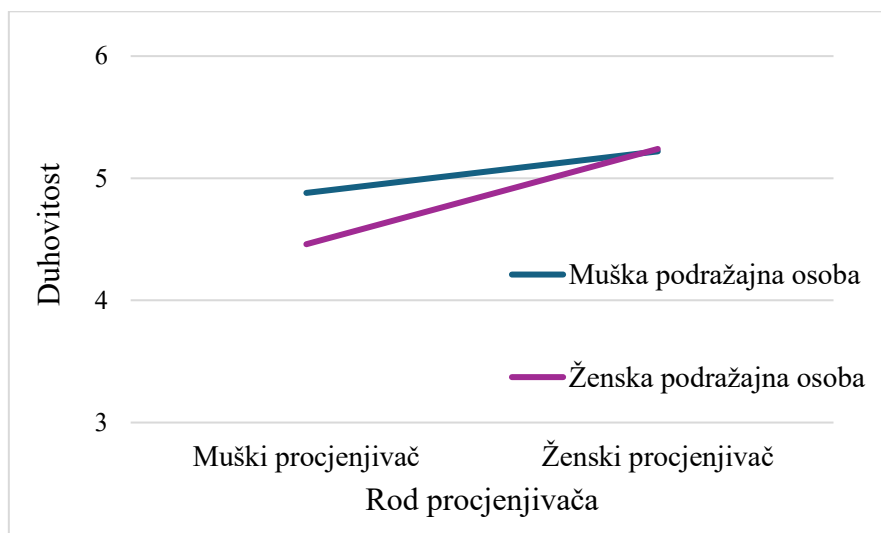
Nakon provedene složene analize varijance za mješovite uzorke, kako bismo odgovorili na istraživački problem i provjerili statističku značajnost razlika između pojedinih parova aritmetičkih sredina proveli smo post-hoc testiranje Tukeyjevim testom. Rezultati post-hoc testova pokazali su da sudionici procjenjuju muške podražajne osobe duhovitijima od ženskih ($t(310) = 3.727, p = .001$). S druge strane, kada sudionice daju procjene duhovitosti, nema statistički značajne razlike u procjeni duhovitosti za muške ili ženske podražajne osobe ($t(310) = -0.360, p = .98$).

Kako bismo dodatno provjerili moguće utjecaje rodne stereotipizacije na procjenu duhovitosti, proveli smo dodatnu analizu usmjerenu na sudionike iz područja društvenih znanosti, jer je iz tog područja većina naših sudionika. Kada smo u analizu uključili samo ove sudionike, pronašli smo statistički značajnu interakciju roda procjenjivača i roda podražajne osobe ($F(1/152) = 6.55; p = .011$), odnosno studenti društvenih znanosti procijenili su žene kao manje duhovite od muškaraca ($t(152) = 3.04; p = .015$), dok su studentice procijenile i muškarce i žene jednako duhovitima ($t(152) = 0.241; p = .995$).

Grafički prikaz interakcije roda procjenjivača i roda podražajne osobe prikazan je na Slici 1.

Slika 1

Grafički prikaz interakcije roda procjenjivača i roda podražajne osobe (N = 312)

Razlike između studenata i studentica u spremnosti na različite tipove veza, s obzirom na fizičku atraktivnost i duhovitost osobe koju se procjenjuje

U odgovoru na naš drugi istraživački problem analizirali smo odgovore muških i ženskih sudionika heteroseksualne orijentacije koji su davali procjene spremnosti za pet različitih vrsta veza (jednokratni romantični susret, izlaženje na nekoliko spojeva, hodanje, dugoročnu vezu i brak/životno partnerstvo). S obzirom da se radi o sudionicima heteroseksualne orijentacije, analizirani su odgovori o spremnosti za vezu s osobom suprotnog roda. Odgovori su dani na skali od 1 (nimalo spreman/a) do 7 (vrlo spreman/a). Tablica 3 prikazuje deskriptivne podatke posebno za muške i ženske sudionike, ovisno o fizičkoj atraktivnosti i duhovitosti podražajnih osoba.

Tablica 3

Deskriptivni podaci za procjenu spremnosti za različite tipove veza za sudionike (n=87) i sudionice (n=167)

		Muškarci				Žene			
		Atraktivni		Neatraktivni		Atraktivni		Neatraktivni	
		Duhoviti	Neduhoviti	Duhoviti	Neduhoviti	Duhoviti	Neduhoviti	Duhoviti	Neduhoviti
Jednokratni romantični odnos	<i>M</i>	4.09	3.72	1.35	1.28	2.85	2.07	1.39	1.31
	<i>SD</i>	1.93	1.83	0.75	0.84	1.84	1.39	0.81	0.87
	Min-max.	1-7	1-7	1-4	1-7	1-7	1-7	1-4	1-6
Izlaženje na nekoliko spojeva	<i>M</i>	3.99	3.80	1.53	1.35	3.29	2.40	1.77	1.45
	<i>SD</i>	1.93	1.71	0.96	0.93	1.86	1.48	1.12	0.90
	Min-max.	1-7	1-7	1-5	1-7	1-7	1-7	1-5	1-6
Hodanje	<i>M</i>	3.71	3.33	1.53	1.33	2.72	2.06	1.51	1.38
	<i>SD</i>	2.05	1.76	0.85	0.98	1.70	1.40	0.96	0.77
	Min-max.	1-7	1-7	1-5	1-7	1-7	1-7	1-5	1-6
Dugoročna veza	<i>M</i>	3.31	2.77	1.46	1.26	2.31	1.87	1.40	1.27
	<i>SD</i>	2.09	1.78	0.87	0.88	1.59	1.29	0.85	0.71
	Min-max.	1-7	1-7	1-5	1-7	1-7	1-7	1-6	1-5
Brak/životno partnerstvo	<i>M</i>	2.91	2.52	1.35	1.23	1.86	1.57	1.35	1.22
	<i>SD</i>	2.04	1.76	0.77	0.86	1.46	1.12	0.78	0.62
	Min.-max.	1-7	1-6	1-5	1-7	1-7	1-7	1-6	1-4

Iz deskriptivnih podataka prikazanih u Tablici 4 možemo uočiti da je raspon odgovora za gotovo svaku skupinu od 1 (nimalo spreman/a) do 7 (vrlo spreman/a), no raspon je u većem broju slučajeva manji za neatraktivne podražajne osobe, odnosno sudionici za njih općenito nisu označavali odgovore koji ukazuju na visoku spremnost za vezu. Zatim, prosječne procjene spremnosti za svaki oblik veze su najveće za atraktivne i duhovite podražajne osobe, dok su prosječne procjene spremnosti najmanje za neatraktivne i neduhovite pojedince. Kako bismo odgovorili na naš istraživački problem proveli smo daljnje analize.

Prije provođenja složene analize varijance, proveden je Levenov test homogenosti varijance za podatke dobivene mjerenjem spremnosti za jednokratni romantični susret te je utvrđeno odstupanje od homogenosti za skupinu atraktivnih i neduhovitih pojedinaca ($F_{atr.,neduh.}(1/238) = 9.72; p = .002$). Levenov test homogenosti varijance izračunat za zavisnu varijablu spremnosti za hodanje pokazao je odstupanje od homogenosti varijance za atraktivne i duhovite te za atraktivne i neduhovite pojedince ($F_{atr.,duh.}(1/240) = 4.92; p = .027$; $F_{atr.,neduh.}(1/240) = 11.30; p < .001$), kao i za atraktivne i duhovite te za atraktivne i neduhovite pojedince za zavisnu varijablu spremnosti za dugoročnu vezu ($F_{atr.,duh.}(1/239) = 22.92; p < .001$; $F_{atr.,neduh.}(1/239) = 28.07; p < .001$) te za zavisnu varijablu spremnosti za brak/životno partnerstvo ($F_{atr.,duh.}(1/235) = 31.09; p < .001$; $F_{atr.,neduh.}(1/235) = 57.72; p < .001$). Ipak, s obzirom da je broj sudionika po skupinama podjednak, analiza varijance ostaje dovoljno otporna na kršenje pretpostavke homogenosti varijance. Provedeno je testiranje normalnosti distribucije te je Kolmogorov – Smirnov test pokazao odstupanje od normalne distribucije za sve varijable. No, indeksi asimetričnosti kreću se u rasponu od 0.17 i 2.48, a indeksi spljoštenosti od -1.06 do 6.55, osim za skupinu neatraktivnih i neduhovitih pojedinaca za jednokratni romantični susret ($A = 4.03; S = 18.3$), izlaženje na nekoliko spojeva ($A = 3.21; S = 12.6$), hodanje ($A = 3.9, S = 17.43$), dugoročnu vezu ($A = 4.03, S = 19.7$), brak/životno partnerstvo ($A = 4.48, S = 24.8$) te neatraktivnih i duhovitih pojedinaca za brak/životno partnerstvo ($A = 3.11, S = 10.9$). Za većinu varijabli vrijednost indeksa asimetričnosti je manja od 3, a indeksa spljoštenosti manja od 10. Provedena je dodatna grafička provjera normalnosti distribucije vizualnom analizom Q-Q grafova reziduala za svaki tip veze i uočeno je da odstupanja distribucije od normalne nisu velika (Prilog C). Stoga smo u daljnjoj analizi koristili parametrijske postupke, ali rezultate interpretiramo s dozom opreza.

S obzirom da prije provođenja istraživanja nismo proveli procjenu fizičke atraktivnosti odabranih fotografija na hrvatskom uzorku već smo prilikom odabira fotografija

za istraživanje koristili podatke o fizičkoj atraktivnosti preuzete iz *Chicago Face* baze podataka čiji su procjenjivači iz Sjedinjenih Američkih Država, provjerili smo ima li statistički značajne razlike između prosječnih procjena fizičke atraktivnosti koje su dali sudionici u našem istraživanju i onih preuzetih iz *Chicago Face* baze podataka. Razlike između prosječnih procjena fizičke atraktivnosti podražajnih osoba koje su dali sudionici u našem istraživanju i procjena preuzetih iz *Chicago Face* baze podataka nisu statistički značajne ($t(2)_{\text{atraktivni muškarci}} = -1.185, p = .358$; $t(2)_{\text{atraktivne žene}} = 0.298, p = .794$; $t(2)_{\text{neatraktivni muškarci}} = -2.05, p = .176$; $t(2)_{\text{neatraktivne žene}} = 1.283, p = .328$).

Prije daljnje analize podataka, provedena je provjera uspješnosti manipulacije fizičke atraktivnosti i duhovitosti. T-testovima su izračunate razlike između prosječnih ocjena duhovitosti između skupine duhovitih i neduhovitih te prosječnih ocjena fizičke atraktivnosti između atraktivnih i neatraktivnih pojedinaca. S obzirom da nas je zanimalo je li manipulacija uspješna za heteroseksualne sudionike, u analizu smo uključili procjene fizičke atraktivnosti i duhovitosti heteroseksualnih muškaraca i žena kada su procjenjivali osobe suprotnog spola. Rezultati analiza su pokazali da su obje manipulacije bile uspješne. Naime, pronađena je statistički značajna razlika između prosječnih procjena duhovitosti za duhovite i neduhovite podražajne osobe ($t(252) = 4.88; p < .001$); duhovite podražajne osobe procjenjuju se više duhovitima od neduhovitih, što vrijedi i kada žene procjenjuju muškarce ($t(252) = 3.25; p = .007$) i kada muškarci procjenjuju žene ($t(252) = 3.67; p = .002$). Pronađena je statistički značajna razlika između procjena fizičke atraktivnosti za atraktivne i neatraktivne pojedince ($t(252) = 30.8; p < .001$); visoko atraktivni pojedinci procjenjuju se atraktivnijima od nisko atraktivnih, što vrijedi i kada žene procjenjuju muškarce ($t(252) = 19.79; p < .001$) i kada muškarci procjenjuju žene ($t(252) = 23.68; p < .001$). Deskriptivni podaci za procjene duhovitosti podražajnih osoba nalaze se u Prilogu E, a za procjene fizičke atraktivnosti podražajnih osoba u Prilogu F.

U Tablici 4 prikazani su rezultati složene analize varijance za mješovite uzorke za svaki od pet različitih oblika veze, tj. za svaku zavisnu varijablu. Prikazani su F-omjer, razina značajnosti i veličina učinka za glavne efekte humora, fizičke atraktivnosti i roda, kao i interakcije roda i fizičke atraktivnosti, roda i humora, humora i fizičke atraktivnosti te trostruke interakcije roda, fizičke atraktivnosti i humora.

Tablica 4

Sumirani rezultati složenih analiza varijance za mješovite uzorke za svaki oblik veze ($N = 254$)

Jednokratni romantični susret bez obaveza							
	Humor	Fizička atraktivnost	Rod	Rod x fizička atraktivnost	Rod x humor	Humor x fizička atraktivnost	Rod x fizička atraktivnost x humor
$F(1, 238)$	37.04	393.36	32.9	64.98	3.29	21.81	2.85
p	<.001	<.001	<.001	<.001	.071	<.001	.092
η^2	.009	.280	.046	.046	.001	.005	.001
Izlaženje na nekoliko spojeva							
	Humor	Fizička atraktivnost	Rod	Rod x fizička atraktivnost	Rod x humor	Humor x fizička atraktivnost	Rod x fizička atraktivnost x humor
$F(1, 241)$	37.75	420.81	12.2	52.30	9.06	5.99	5.04
p	<.001	<.001	<.001	<.001	0.003	0.015	0.026
η^2	.012	.264	.019	.033	.003	.002	.001
Hodanje							
	Humor	Fizička atraktivnost	Rod	Rod x fizička atraktivnost	Rod x humor	Humor x fizička atraktivnost	Rod x fizička atraktivnost x humor
$F(1, 240)$	36.21	303.705	20.20	42.112	1.147	6.99	0.86
p	<.001	<.001	<.001	<.001	0.285	0.009	0.35
η^2	.012	.215	.034	.030	.000	.002	.000
Dugoročna veza							
	Humor	Fizička atraktivnost	Rod	Rod x fizička atraktivnost	Rod x humor	Humor x fizička atraktivnost	Rod x fizička atraktivnost x humor
$F(1, 239)$	36.45	205.15	14.9	31.63	0.79	10.86	0.087
p	<.001	<.001	<.001	<.001	0.378	0.001	0.77
η^2	.012	.160	.028	.025	.000	.003	.000
Brak							
	Humor	Fizička atraktivnost	Rod	Rod x fizička atraktivnost	Rod x humor	Humor x fizička atraktivnost	Rod x fizička atraktivnost x humor
$F(1, 235)$	21.369	138.918	19.30	40.499	0.208	7.395	6.47e-30
p	<.001	<.001	<.001	<.001	0.649	0.007	0.99
η^2	.006	.118	.040	.035	.000	.001	.000

Složenom analizom varijance za mješovite uzorke prikazane u Tablici 4, za svaki oblik veze su utvrđeni statistički značajni glavni efekti fizičke atraktivnosti, roda i humora. Sudionici su spremniji ući u svaki oblik veze s fizički atraktivnim te s duhovitim pojedincima, a muškarci su od žena spremniji ući u svaki oblik veze. Veličina učinka velika je za glavni efekt fizičke atraktivnosti za jednokratni romantični susret, izlaženje na nekoliko

spojeva i hodanje, srednja za dugoročnu vezu i mala za brak. Za ostale glavne efekte veličina učinka je mala za svaki oblik veze. Interakcija roda, duhovitosti i fizičke atraktivnosti nije značajna niti za jedan oblik veze, osim za izlaženje na nekoliko spojeva gdje je značajna uz razinu rizika manju od 5 % i malu veličinu učinka. Proveli smo post-hoc testiranje Tukeyjevim testom prikazano u Tablici 5, koja prikazuje značajnost razlika između pojedinih parova aritmetičkih sredina procjena spremnosti za različite oblike veze.

Tablica 5

Sažetak post hoc testiranja Tukeyjevim testom za testiranje statističke značajnosti razlika među parovima aritmetičkih sredina nakon provedene složene analize varijance (N=254)

Usporedba	Oblik veze	<i>t</i>	<i>df</i>	<i>p</i>
	1	2.49	238	.207
Muškarac procjenjuje atraktivnu i duhovitu ženu	2	1.23	241	.922
naspram muškarac procjenjuje atraktivnu i neduhovitu	3	2.42	240	.236
ženu	4	3.78	239	.005
	5	2.91	235	.076
	1	0.93	238	.983
Muškarac procjenjuje neatraktivnu i duhovitu ženu	2	1.90	241	.550
naspram muškarac procjenjuje neatraktivnu i	3	2.27	240	.316
neduhovitu ženu	4	2.47	239	.215
	5	1.78	235	.631
	1	6.78	238	<.001
Žena procjenjuje atraktivnog i duhovitog muškarca	2	6.97	241	<.001
naspram žena procjenjuje atraktivnog i neduhovitog	3	5.36	240	<.001
muškarca	4	4.07	239	.002
	5	3.60	235	.009
	1	1.57	238	.770
Žena procjenjuje neatraktivnog i duhovitog muškarca	2	4.41	241	<.001
naspram žena procjenjuje neatraktivnog i neduhovitog	3	3.63	240	.008
muškarca	4	2.29	239	.302
	5	1.72	235	.674

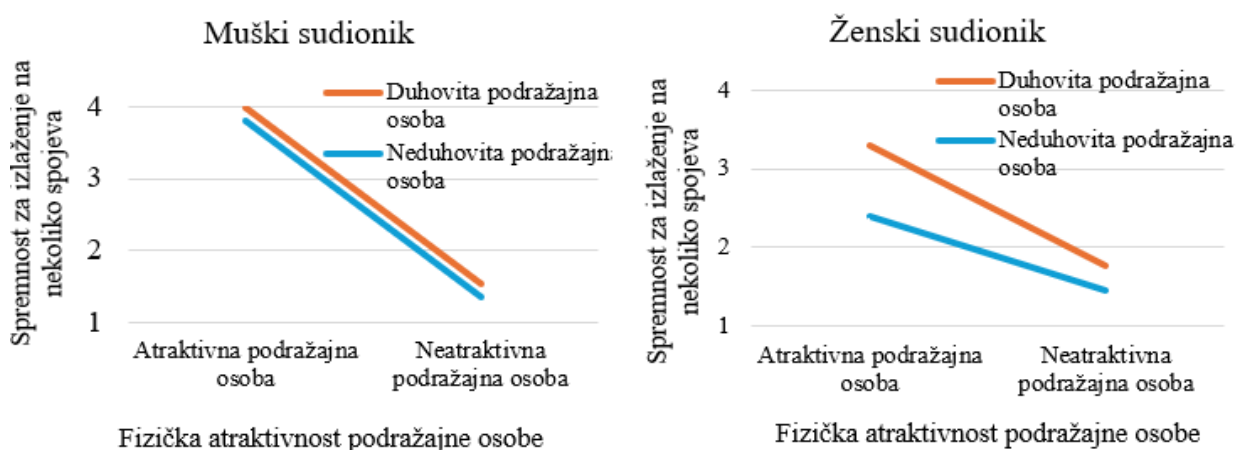
Napomena. 1 – Jednokratni romantični susret, 2 – Izlaženje na nekoliko spojeva, 3 – Hodanje, 4 – Dugoročna veza, 5 – Brak /životno partnerstvo

Post-hoc testiranjem čiji su rezultati prikazani u Tablici 5 utvrdili smo da za muške sudionike koji procjenjuju spremnost za jednokratni romantični susret, izlaženje na nekoliko spojeva, hodanje i brak s ženom, humor nema utjecaj na spremnost na vezu ni za fizički atraktivne, ni neatraktivne žene. Prilikom procjene spremnosti za dugoročnu vezu, humor ima utjecaj na spremnost na vezu s atraktivnim, ali ne i neatraktivnim osobama uz razinu rizika od 5%. Kada žene procjenjuju muškarce, humor ima utjecaj na spremnost za jednokratni romantični susret, dugoročnu vezu i brak za atraktivne, ali ne i neatraktivne pojedince uz razinu rizika manju od 1%. Prilikom procjene spremnosti za izlaženje na nekoliko spojeva i za hodanje humor ima utjecaj na spremnost žena za vezu kada procjenjuju i atraktivne i neatraktivne pojedince uz razinu rizika manju od 1%. Prikaz rezultata testiranja Tukeyjevim testom koji računa značajnost razlika između parova aritmetičkih sredina procjena spremnosti muških i ženskih procjenjivača za podražajne osobe iste razine atraktivnosti i duhovitosti nalaze se u Prilogu D.

Grafički prikaz statistički značajne trostruke interakcije fizičke atraktivnosti, roda i duhovitosti koji je dobiven za spremnost sudionika za izlaženje na nekoliko spojeva prikazan je na Slici 2.

Slika 2

Grafički prikaz interakcije fizičke atraktivnosti i humora ovisno o rodu sudionika prilikom procjene spremnosti sudionika za izlaženje na nekoliko spojeva s podražajnom osobom (N = 254)

Iz Slike 2 možemo vidjeti da je na procjene spremnosti žena za izlaženje na nekoliko spojeva utjecala fizička atraktivnost. Žene su izrazile veću spremnost za izaći na nekoliko spojeva s visoko fizički atraktivnim muškarcima nego neatraktivnim, a ta statistički značajna razlika javila se i za duhovite muškarce ($t(241) = 11.02, p < .001$) i za neduhovite ($t(241) =$

7.91, $p < .001$). Također, na njihove procjene je utjecao humor podražajne osobe, pri čemu su izrazile veću spremnost za ovaj oblik veze s duhovitima nego neduhovitima atraktivnim potencijalnim partnerima, te s duhovitima nego neduhovitima neatraktivnim partnerima (Tablica 5). Dakle, žene su izrazile najveću spremnost za ovaj oblik veze s visoko fizički atraktivnim i duhovitim muškarcima, pa visoko fizički atraktivnim i neduhovitim, zatim neatraktivnim i duhovitim, a najmanju spremnost za ovaj oblik veze izrazile su s neatraktivnim i neduhovitim muškarcima. Na slici 2 također možemo vidjeti da su za sudionike linije skoro paralelne te za razliku od žena, humor kod njih nije imao utjecaj na spremnost na izlaženje na nekoliko spojeva bez obzira na fizičku atraktivnost partnerice (Tablica 5). Na procjene spremnosti muškaraca za ovaj oblik veze je utjecala fizička atraktivnost, izrazili su veću spremnost za ovaj oblik veze s fizički atraktivnom ženskom osobom, što je vrijedilo i za duhovite žene ($t(241) = 13.39, p < .001$) i za neduhovite ($t(241) = 15.29, p < .001$). Uočene su i rodne razlike u procjenama spremnosti za izlaženje na nekoliko spojeva. Kada su procjenjivale atraktivne podražajne osobe, sudionice su izrazile manju spremnost za izlaženje na nekoliko spojeva od muških sudionika, bez obzira na duhovitost podražajnih osoba (Prilog D). S druge strane, kada su procjenjivali neatraktivne podražajne osobe, nije bilo razlika u procjenama spremnosti za ovaj oblik veze između muškaraca i žena, bez obzira na duhovitost podražajne osobe (Prilog D). Dakle, rodne razlike u procjenama spremnosti na ovaj oblik veze javljaju se kod atraktivnih, ali ne i neatraktivnih podražajnih osoba.

Rasprava

Ciljevi našeg istraživanja bili su ispitati razlike u percepciji duhovitosti osobe s obzirom na rod osobe koja daje procjenu i osobe koja se procjenjuje, kao i ispitati ulogu fizičke atraktivnosti i humora prilikom procjene spremnosti studenata za različite tipove romantičnih veza, ovisno o rodu.

Percepcija duhovitosti osobe s obzirom na rod procjenjivača i rod osobe koju se procjenjuje

S namjerom da odgovorimo na manjak novijih istraživanja, nekonzistentne rezultate (npr., Hooper i sur., 2016; Rozek, 2015) te manjak istraživanja provedenih na hrvatskom uzorku, prvi problem ovog istraživanja bio je ispitati razlike u percepciji duhovitosti podražajne osobe, ovisno o rodu procjenjivača i rodu podražajne osobe. Naime, iako postoje dokazi da i muški i ženski sudionici procjenjuju muškarce duhovitijima, čini se da kultura u kojoj se to ispituje utječe na rezultate (Hooper i sur., 2016). Pretpostavili smo da će i muški i

ženski sudionici smatrati muške podražajne osobe duhovitijima, iako se zapravo ne razlikuju od ženskih podražajnih osoba po ranije procijenjenoj razini duhovitosti korištenih izjava. Hipoteza je djelomično potvrđena, rezultati su pokazali da su sudionici ocijenili muške podražajne osobe duhovitijima nego ženske, no to nije vrijedilo i za sudionice, kod kojih nema razlika u procjenama duhovitosti između muških i ženskih podražajnih osoba. Naša su očekivanja bila u skladu s rezultatima niza prethodnih istraživanja u području koja su pokazala da duhovitost i smiješne šale povezujemo s muškarcima (npr., Hooper i sur., 2016; Mickas i sur., 2012; Tosun i sur., 2018). Taj rodni stereotip uzrokovan je različitim faktorima poput veće izloženosti humoru od strane muškaraca, jer ga oni češće koriste (npr., Jach i sur., 2022), te je vrsta humora koju žene najčešće koriste (spontani humor) manje cijenjena od one koju koriste muškarci (pričanje strukturiranih šala) (Crawford, 1989).

Naši rezultati, kao i nekonzistentnost dosadašnjih nalaza, mogu se objasniti promjenjivom prirodom rodni stereotipa koji ovise o kulturi i vremenu. Treba obratiti pozornost na naš uzorak koji se sastojao isključivo od studenata. Naime, mlađe i obrazovanije osobe općenito imaju i modernije stavove o rodu (Tomić-Koludrović i sur., 2018). Također, u razumijevanju naših rezultata valja se ponovno osvrnuti na uzorak u kojem većina ženskih sudionica studira na fakultetima iz područja društvenih znanosti (njih 62.14 %). Sudionici bili ravnomjernije raspoređeni po svim područjima studiranja s time da ih je najveći udio bio s tehničkih (28.3 %) pa tek onda društvenih (24.53 %) znanosti. Naime, istraživanja na uzorcima hrvatskih studenata utvrdila su da su studenti tehničkih znanosti skloniji rodnoj stereotipizaciji i tradicionalnim stavovima o rodu u odnosu na studente društvenih znanosti (Ljubičić, 2021; Župić, 2012), odnosno čini se da studenti društvenih disciplina manje vjeruju u istinitost rodni stereotipa. Na fakultetima u području društvenih znanosti studenti su često izloženi materijalima čija su tema rodni stereotipi, te su kroz nastavu poticani osvijestiti ih i korigirati vlastita pogrešna uvjerenja i ponašanja. Sukladno s tim mogli bismo pretpostaviti da su žene u našem uzorku, zbog područja studiranja većine njih, manje podložne rodnoj stereotipizaciji. Ipak, kada smo u analizu uključili samo muške i ženske sudionike koji studiraju u području društvenih znanosti, pronašli smo statistički značajnu interakciju roda procjenjivača i roda podražajne osobe, odnosno studenti društvenih znanosti procijenili su žene kao manje duhovite od muškaraca, dok su studentice procijenile i muškarce i žene jednako duhovitima. Stoga se čini da neravnomjerna raspodjela sudionika po području nije utjecala na dobivene rezultate. Moguće je da su žene u našem uzorku bile manje podložne rodnom stereotipu da su žene manje duhovite od muškaraca, jer žene općenito imaju manje tradicionalne stavove o rodni ulogama (Pažanin, 2023; Župić, 2012). Primjerice,

longitudinalno istraživanje provedeno na uzorku od preko 300 000 sudionika iz 20 različitih zemalja (Glocalities, 2024), pokazalo je da među mladima u dobi od 18 do 24 godina postoji sve veći raskorak između stavova muškaraca i žena. U zadnjih deset godina žene su globalno postale liberalnije i imaju više anti-patrijarhalnih stavova. S druge strane, muškarci ne prate taj trend, što je posebno naglašeno kod sudionika koji potječu iz zemalja Europske Unije.

Spremnost na različite oblike romantičnih veza s obzirom na fizičku atraktivnost i duhovitost potencijalnog partnera

Drugi problem našeg istraživanja bio je ispitati razlike u spremnosti heteroseksualnih studenata i studentica na različite oblike romantičnih odnosa, ovisno o fizičkoj atraktivnosti i duhovitosti potencijalnog partnera. Na temelju rezultata prethodno provedenih istraživanja koja su naglasila važnost humora i fizičke atraktivnosti potencijalnog partnera (npr., Lundy i sur., 1998; Sprecher i Regan, 2002; Tornquist i Chiappe, 2015; Wilbur i Campbell, 2011), pretpostavili smo da će sudionici biti spremniji ući u svaki oblik veze s atraktivnim i duhovitim nego neatraktivnim i neduhovitim osobama. Za dugoročne oblike veza (kategorizirane kao dugoročne veze i brak/životno partnerstvo), pretpostavili smo da će humor imati utjecaj na spremnost za vezu i za muške i za ženske sudionike, no samo ako je podražajna osoba fizički atraktivna. S druge strane, s obzirom na to da je muškarcima manje važna produkcija humora nego ženama, što je posebno naglašeno za kratkoročne oblike veza (npr., Bressler i sur., 2006; Hone i sur., 2015), pretpostavili smo da za muškarce humor neće imati utjecaj na spremnost za vezu bez obzira na atraktivnost osobe, dok za žene hoće, no samo za fizički atraktivne pojedince.

Prva hipoteza našeg drugog problema (2a) je potvrđena, sudionici su spremniji ući u svaki oblik veze s fizički atraktivnim nego neatraktivnim te s duhovitim nego neduhovitim podražajnim osobama, što je u skladu s prethodnim istraživanjima (npr., Lundy i sur., 1998). Naša druga hipoteza (2b) je djelomično potvrđena. Naime, za kratkoročne veze (jednokratni romantični susret, izlaženje na nekoliko spojeva i hodanje) potvrdili smo da za muške sudionike humor nema utjecaja na spremnost za vezu bez obzira na atraktivnost potencijalne partnerice. Za sudionice koje procjenjuju spremnost za jednokratni romantični susret potvrđeno je da su spremnije ući u vezu s duhovitim nego neduhovitim muškarcima, no samo ako su oni atraktivni. Ipak, za hodanje i izlaženje na nekoliko spojeva rezultati su pokazali da humor ima utjecaj na spremnost ženskih sudionika za vezu i s atraktivnim i s neatraktivnim muškarcima, što nije u skladu s očekivanjem. Kada smo ispitivali spremnost za dulje oblike veza (dugoročne veze i brak/životno partnerstvo), za muške sudionike smo potvrdili da, humor ima utjecaj na spremnost za dugoročne veze – spremniji su ući u dugoročnu vezu s

duhovitim nego neduhovitim ženama, ali samo ako su fizički atraktivne. Ipak, nije u skladu s očekivanjima to što humor nije imao utjecaj na spremnost muških sudionika za brak/životno partnerstvo ni s atraktivnim, niti s neatraktivnim podražajnim osobama. Potvrdili smo da za žene, humor ima utjecaj na spremnost za dugoročnu vezu i brak/životno partnerstvo s atraktivnim, ali ne i neatraktivnim muškarcima.

Kao što smo ranije naveli, naši rezultati da humor ima utjecaj na spremnost na vezu za atraktivne, ali ne i neatraktivne potencijalne partnere, u skladu su s očekivanjem. Lundy i suradnici (1998) takve nalaze objašnjavaju kroz model socijalne transformacije (Heider, 1958). Ovi autori su u svom istraživanju koristili samoomalovažavajući humor u kojem se pošiljalac šali na svoj račun, te pretpostavljaju da ovaj tip humora komunicira bezazlenost i prijateljske, submisivne namjere. Prema teoriji socijalne transformacije, samoomalovažavajući humor će fizički atraktivnu osobu učiniti još privlačnijom, jer fizički atraktivni pojedinci imaju visok status što kod drugih može stvoriti percepciju o njima kao o nepristupačnima ili kao da predstavljaju prijetnju. Samoomalovažavajući humor smanjuje percepciju prijatnje, humanizira pošiljalca i čini ga pristupačnijim, jer povećava šanse da primatelj neće biti odbijen ako inicira romantičnu interakciju. Uz to, u usporedbi s ozbiljnim podcjenjivanjem samog sebe, humor kreira pozitivno raspoloženje za daljnje interakcije (Lundy i sur., 1998). Iako vrsta humora nije bila varijabla koju smo proučavali u istraživanju, duhovite izjave koje smo koristili uglavnom su sadržavale samoomalovažavajući humor, odnosno šale studenata na račun svojih radnih navika, fakulteta koji studiraju i uspjeha na fakultetu (npr., „Moji se doma svima hvale kako ja studiram. Zato sam, kako bi oni što dulje mogli biti ponosni i hvaliti se, maksimalno produžio/la studiranje.“).

Moguće je da se odstupanje od očekivanih rezultata procjene spremnosti muškaraca za brak/životno partnerstvo javilo zbog karakteristika našeg uzorka. Naime, prosječna dob muškaraca u uzorku je 21.5 godina te većina sudionika vjerojatno nema iskustva s brakom, s obzirom da je u Hrvatskoj prosječna dob muškaraca pri sklapanju prvog braka 31.7 godina (Državni zavod za statistiku, 2024). Moguće je da je sudionicima zbog manjka iskustva brak previše apstraktan i teže im je procijeniti koje bi im kvalitete bile važne za takav oblik veze. Drugo odstupanje od očekivanja, da prilikom procjene spremnosti žena na izlaženje na nekoliko spojeva i hodanje, humor ima utjecaj i za atraktivne i za neatraktivne potencijalne partnere, može se objasniti kroz sekvencijalni model procjene koji su predložili Miller i Todd (1998). Prema ovom modelu, mi sekvencijalno provjeravamo zadovoljava li promatrana karakteristika neki zadani kriterij. Karakteristika koja zahtjeva najmanje vremena za procjenu i time će se njen prag morati prvi zadovoljiti je fizička atraktivnost, stoga ona određuje s

kime ćemo stupiti u daljnju romantičnu interakciju. Samo ćemo za one pojedince koji prođu minimalni prag fizičke atraktivnosti procjenjivati ostale karakteristike poput duhovitosti. Ipak, iako fizička atraktivnost zahtjeva najmanje vremena za procjenu, vrsta veze za koju procjenjujemo partnera utječe na minimalni potrebni prag pojedine karakteristike. Moguće je da kada žene procjenjuju muškarce za ova dva tipa veze, imaju niži minimalni prag fizičke atraktivnosti koji smatraju prihvatljivim. Izlaženje na nekoliko spojeva i hodanje su kratkoročni oblici veza bez puno obaveza za budućnost, kod kojih je u fokusu zabavna vrsta komunikacije, odnosno u njima se parovi još upoznaju i „zabavljaju“. Moguće je da će žene „dati priliku“ i manje atraktivnom muškarcu ako je duhovit, jer im to daje signal da će im taj period biti zabavan. Kod ozbiljnijih oblika veze poput braka i dugoročne veze, iako je bitna i zabavna komunikacija, druge kvalitete potencijalnog partnera postaju važne. Moguće je da ženama postaju važniji „dobri geni“, poput gena za fizički izgled te su im kriteriji za prihvatljiv fizički izgled za potencijalnog supruga ili dugoročnog partnera viši.

Iako to s obzirom na rezultate prethodnih istraživanja nismo očekivali, dobivena je i značajna trostruka interakcija roda, fizičke atraktivnosti i humora za izlaženje na nekoliko spojeva. Moguće je da je ova interakcija odraz razlike između muških i ženskih sudionika koja je najveća upravo za ovaj oblik veze. Naime, žene su općenito davale niže prosječne procjene spremnosti od muškaraca za svaki oblik veze s atraktivnim podražajnim osobama, dok za neatraktivne podražajne osobe nije bilo takvih razlika. No, za izlaženje na nekoliko spojeva, humor je toliko utjecao na povećanje prosječnih procjena spremnosti za vezu žena s atraktivnim i duhovitim podražajnim osobama da su razlike u procjenama spremnosti između muškaraca i žena bile manje. Kao što je već rečeno, moguće je da su žene u usporedbi s ostalim oblicima veza spremnije izaći na nekoliko spojeva s muškarcem ako je duhovit, jer je to neobavezan oblik romantičnog odnosa u kojem je važna zabavna komunikacija i „pružit će priliku“ smiješnim muškarcima. Potencijalni rizik ovakve veze je niži (od, na primjer, jednokratnih oblika veze gdje još ne poznaju muškarca), ali je to još uvijek kratkoročan oblik veze bez puno ulaganja za budućnost, stoga je moguće da je manji strah od „gubitka vremena“ s krivim muškarcem.

Metodološka ograničenja i prijedlozi za buduća istraživanja

Iako smo se svojim nacrtom potrudili izbjeći neke metodološke nedostatke uočene u prethodnim istraživanjima u području, i naše istraživanje ima određene nedostatke po pitanju metode. Naime, iako smo drugačijom kategorizacijom vrsta veza pokušali izbjeći utjecaj nekih drugih faktora (npr., tradicionalnosti sudionika) na procjene spremnosti na vezu, moguće da su oni još uvijek djelovali. Na primjer, moguće da su neki sudionici označili niske

ocjene spremnosti na brak/životno partnerstvo, jer općenito ne žele stupati u takav oblik veze. Buduća istraživanja trebala bi ispitati jesu li sudionici općenito spremni za određene oblike veze. Također, iako smo u pitanju o spremnosti na vezu sudionicima dali uputu da zanemare jesu li trenutno u vezi, moguće je da su potencijalni trenutni romantični odnosi sudionika imali utjecaj na procjene. Tako su neki sudionici možda svoje procjene spremnosti za određeni oblik veze više temeljili na karakteristikama njihovog trenutnog partnera, a manje na varijablama humora i fizičke atraktivnosti koje smo manipulirali. Bilo bi korisno slično istraživanje ponoviti na uzorku samaca, osobito onih koji aktivno traže partnera, pogotovo jer bi sudionici u takvom uzorku bili motiviraniji odgovarati na pitanja o spremnosti za vezu te bi bili svjesniji karakteristika koje su im važne za određeni oblik veze. Također, mogli smo sudionicima postaviti pitanje o njihovom trenutnom statusu veze, te u statističke analize uvesti status veze kao kontrolnu varijablu. Nadalje, moguće je da je vrsta humora korištena u istraživanju bila odbojna nekim sudionicima. Kako bi obmana bila moguća i kako bi humor služio kao indikator kompatibilnosti (Flamson i Barrett, 2008), duhovite izjave o studiranju većinom su uključivale samoomalovažavajući humor, jer prema našem iskustvu to je jedna od najčešćih vrsta humora kojeg koriste studenti kada se šale o studiranju. Ipak, moguće je da su neki sudionici takav humor vidjeli kao znak nekih negativnih kvaliteta potencijalnog partnera/ice poput manjka ambicije, lijenosti, niske inteligencije ili niskih izgleda za buduće zaposlenje. Postoje dokazi da samoomalovažavajući humor predviđa depresiju, tjeskobu, agresivnost, loše raspoloženje te somatske i psihijatrijske simptome (Martin i sur., 2003) što bi također mogao biti negativan signal za potencijalnog partnera. S druge strane, moguće je da su neke izjave signalizirale da podražajna osoba posjeduje pozitivne kvalitete koje su važne pri odabiru partnera poput društvenosti, marljivosti, savjesnosti ili ambicioznosti. Dakle, ova vrsta humora nekim je sudionicima možda bila odbojna, dok je drugima bila atraktivna, što je također moglo utjecati na ocjene o spremnosti na vezu na nepredviđen način. Fizičku smo atraktivnost manipulirali kroz fotografije preuzete iz *Chicago Face Database* (Ma i sur., 2015), u čijoj su bazi procjene atraktivnosti vršili ocjenjivači iz Sjedinjenih Američkih Država, a na samim su fotografijama također osobe iz SAD-a. Iako smo se potrudili u obzir uzeti samo one fotografije pojedinaca koji svojom rasom i dobi odgovaraju većini hrvatskih studenata, moguće je da postoje različiti standardi ljepote u Hrvatskoj i u SAD-u. Stoga je moguć metodološki nedostatak što prije provođenja istraživanja nismo proveli procjenu fizičke atraktivnosti odabranih fotografija na hrvatskom uzorku. Ipak, razlika između prosječnih procjena fizičke atraktivnosti za podražajne osobe koje su dali sudionici u našem istraživanju i procjena preuzetih iz *Chicago Face* baze

podataka nisu statistički značajne. Unatoč tome, moguće je da u izgledu američkih pojedinaca postoje određene značajke zbog kojih bi neki sudionici mogli posumnjati da se ne radi o fotografijama studenata iz Hrvatske. To je moglo smanjiti učinkovitost obmane, zbog čega bi bolje bilo koristiti fotografije osoba iz Hrvatske. Potencijalni nedostatak istraživanja je i što su sudionicima bile prikazane po jedna fotografija podražajne osobe za svaku eksperimentalnu situaciju, kako ispunjavanje upitnika ne bi trajalo predugo čime bi sudionicima pala motivacija. Ipak, zbog malog varijabiliteta fotografija ne možemo biti sigurni da neka druga karakteristika podražajne osobe nije utjecala na procjenu spremnosti na vezu. Nadalje, ni procjene fizičke atraktivnosti ni humora za visoko fizički atraktivne i duhovite podražajne osobe nisu bile naročito visoke, već blago iznadprosječne (uglavnom između 4 do 5 na skali do 7). Buduća bi istraživanja trebala uključiti duhovitije izjave i fotografije atraktivnijih pojedinaca.

Istraživanje je provedeno online, kako bismo uspjeli prikupiti dovoljan broj sudionika oba roda i osigurati što raznolikiji uzorak po pitanju područja studiranja, no ova vrsta upitnika ne dozvoljava uvid u uvjete u kojima su sudionici ispunjavali upitnik, što može negativno utjecati na valjanost rezultata. Također, raspodjela sudionika po području studiranja nije reprezentativna za proučavanu populaciju. Prema podacima Državnog zavoda za statistiku (2024) za zimski semestar akademske godine 2023./2024., najviše studenata upisalo je studij u području društvenih znanosti (43.2 %), zatim tehničkih (26.1%), pa u području biomedicine i zdravstva (12.9 %), humanističkim znanostima (5.8%), biotehničkim znanostima (4.0 %), u području prirodnih znanosti (3.8 %), umjetničkom području (2.3 %) te na kraju u interdisciplinarnom području znanosti (1.9 %). U našem uzorku, studenti iz područja tehničkih znanosti nedovoljno su zastupljeni (bilo ih je 15.3 %), kao i studenti biomedicinskih (8.0 %) i biotehničkih znanosti (2.2 %), dok je udio studenta humanističkih (14.3 %) i prirodnih znanosti (7.0 %) prevelik u odnosu na navedene podatke o stvarnim postocima upisanih studenata. Buduća istraživanja trebala bi osigurati raspodjelu po području studiranja koja je reprezentativna za proučavanu populaciju, što bi omogućilo bolju generalizaciju rezultata. Nadalje, u istraživanju su sudjelovali samo studenti, što otežava generalizaciju na širu hrvatsku populaciju. Istraživanje bi trebalo ponoviti na uzorku sa širim rasponom dobi i obrazovanja, jer mladi i obrazovaniji imaju manje tradicionalne stavove o rodu, što je moglo utjecati na rezultate u okviru našeg prvog problema. Nadalje, mlađe osobe nemaju iskustvo ili još ne razmišljaju o dugoročnijim oblicima veze poput braka pa im je teško dati procjenu o spremnosti za njih. Deskriptivni podaci nam pokazuju da su aritmetičke sredine spremnosti za brak/životno partnerstvo vrlo niske.

Zaključak

Prvi cilj ovog istraživanja bio je ispitati razlike u percepciji duhovitosti osobe s obzirom na rod. Rezultati istraživanja pokazali su da su muškarci ocijenili muške podražajne osobe kao više duhovite nego ženske, no suprotno očekivanjima, to nije vrijedilo za žene koje su muške i ženske podražajne osobe procijenile jednako duhovitima.

Drugi cilj istraživanja bio je ispitati ulogu fizičke atraktivnosti i humora prilikom procjene spremnosti za različite oblike romantičnih veza, ovisno o rodu. Potvrđeno je da su sudionici spremniji ući u svaki oblik veze s fizički atraktivnim nego neatraktivnim te duhovitim nego neduhovitim podražajnim osobama. Od pet proučavanih oblika veze (jednokratni romantični odnos, izlaženje na nekoliko spojeva, hodaње, dugoročna veza i brak/životno partnerstvo), za muškarce je humor utjecao jedino na spremnost za dugoročne veze, pri čemu su izrazili veću spremnost za ulazak u dugoročnu vezu s duhovitim ženama, ali samo ako su one fizički visoko atraktivne. Iako smo potvrdili da za muškarce humor potencijalne partnerice nije utjecao na spremnost za kratkoročne oblike veza (jednokratni romantični odnos, izlaženje na nekoliko spojeva i hodaње), suprotno očekivanjima duhovitost potencijalnih partnerica nije utjecala ni na spremnost za brak/životno partnerstvo. U skladu s očekivanjima, žene su izrazile veću spremnost za jednokratni romantični odnos, dugoročnu vezu i brak s duhovitim muškarcima, no samo ako su oni visoko fizički atraktivni. Ipak, suprotno očekivanjima, humor muškaraca je imao utjecaj na spremnost žena za izlaženje na nekoliko spojeva i hodaње, i za fizički atraktivne i neatraktivne pojedince.

Literatura

- Antonovici, L., Turliuc, M. N. i Muraru, I. D. (2016). A systematic review of humor use in romantic relationships. *Annals of the Al. I. Cuza University, Psychology Series*, 25(2), 5-17.
- Betcher, W. R. (1981). Intimate play and marital adaptation. *Psychiatry*, 44(1), 13-33. <https://doi.org/10.1080/00332747.1981.11024088>
- Bressler, E. R. i Balshine, S. (2006). The influence of humor on desirability. *Evolution and Human Behavior*, 27(1), 29-39. <https://doi.org/10.1016/j.evolhumbehav.2005.06.002>
- Bressler, E. R., Martin, R. A. i Balshine, S. (2006). Production and appreciation of humor as sexually selected traits. *Evolution and Human Behavior*, 27(2), 121-130. <https://doi.org/10.1016/j.evolhumbehav.2005.09.001>
- Buss, D. M. (1988). The evolution of human intrasexual competition: tactics of mate attraction. *Journal of personality and social psychology*, 54(4), 616-628. <https://psycnet.apa.org/doiLanding?doi=10.1037%2F0022-3514.54.4.616>
- Crawford, M. (1989). Humor in conversational context: Beyond biases in the study of gender and humor. U Unger, R. (Ur.). *Representations: Social Constructions of Gender* (str. 155-166). Baywood. [doi: 10.4324/9781315223810-14](https://doi.org/10.4324/9781315223810-14)
- Davila-Ross, M., Owren, M. J. i Zimmermann, E. (2009). Reconstructing the evolution of laughter in great apes and humans. *Current Biology*, 19(13), 1106-1111. <https://doi.org/10.1016/j.cub.2009.05.028>
- DiDonato, T. E. i Jakubiak, B. K. (2016). Strategically funny: Romantic motives affect humor style in relationship initiation. *Europe's Journal of Psychology*, 12(3), 390-405. <https://doi.org/10.5964/ejop.v12i3.1105>
- Državni zavod za statistiku (2024, 9. veljače). *Ima li mjesto stanovanja utjecaja na sklapanje braka?* <https://dzs.gov.hr/vijesti/ima-li-mjesto-stanovanja-utjecaja-na-sklapanje-braka/1784>
- Državni zavod za statistiku (2024, 1. kolovoza). *Studenti upisani na stručni i sveučilišni studij u zimskom semestru ak. G. 2023./2024.* <https://podaci.dzs.hr/2024/hr/76955>
- Evans, J. B., Slaughter, J. E., Ellis, A. P. J. i Rivin, J. M. (2019). Gender and the evaluation of humor at work. *Journal of Applied Psychology*, 104(8), 1077-1087. <https://doi.org/10.1037/apl0000395>
- Flamson, T. i Barrett, H. C. (2008). The encryption theory of humor: A knowledge-based mechanism of honest signaling. *Journal of Evolutionary Psychology*, 6(4), 261-281. <https://doi.org/10.1556/JEP.6.2008.4.2>
- Fry, W. F. (1994). The biology of humor. *Humor: International Journal of Humor Research*, 7(2), 111-126. <https://doi.org/10.1515/humr.1994.7.2.111>

- Glocalities. (2024). *Polarization Extends Into Gender via Young Adults Who Lose Hope: Culminating Trend Sin Decisive International Election Year*. <https://glocalities.com/reports/trend-report-polarization>
- Greengross, G. i Miller, G. (2011). Humor ability reveals intelligence, predicts mating success, and is higher in males. *Intelligence*, 39(4), 188-192. <https://doi.org/10.1016/j.intell.2011.03.006>
- Greengross, G., Silvia, P. J. i Nusbaum, E. C. (2020). Sex differences in humor production ability: A meta-analysis. *Journal of Research in Personality*, 84, 103886. <https://doi.org/10.1016/j.jrp.2019.103886>
- Hall, J. A. (2013). Humor in long-term romantic relationships: The association of general humor styles and relationship-specific functions with relationship satisfaction. *Western Journal of Communication*, 77(3), 272-292. <https://doi.org/10.1080/10570314.2012.757796>
- Hall, J. A. (2017). Humor in romantic relationships: A meta-analysis. *Personal Relationships*, 24(2), 306-322. <https://doi.org/10.1111/per.12183>
- Hall, J. A. (2019). Humor production in long-term romantic relationships: What the lack of moderation by sex reveals about humor's role in mating. *Humor: International Journal of Humor Research*, 32(3), 343-359. <https://doi.org/10.1515/humor-2018-0005>
- Hall, J.A. i La France, B.H. (2024). The role of humor in initiating romantic relationships. U Ford, T. E., Chlopicki, W. i Kuipers, G. (Ur.) *Handbook of Humor Studies*,(str. 379-393). De Gruyter.
- Heider, F. (1958). *The psychology of interpersonal relations*. John Wiley & Sons Inc. <https://doi.org/10.1037/10628-000>
- Hone, L. S., Hurwitz, W. i Lieberman, D. (2015). Sex differences in preferences for humor: A replication, modification, and extension. *Evolutionary Psychology*, 13(1), 167-181. [doi: 10.1177/147470491501300110](https://doi.org/10.1177/147470491501300110)
- Hofmann, J., Platt, T., Lau, C. i Torres-Marín, J. (2023). Gender differences in humor-related traits, humor appreciation, production, comprehension,(neural) responses, use, and correlates: A systematic review. *Current Psychology*, 42(19), 16451-16464. <https://doi.org/10.5167/uzh-189218>
- Hooper, J., Sharpe, D. i Roberts, S.G.B. (2016). Are men funnier than women, or do we just think they are?. *Translational Issues in Psychological Science*, 2(1), 54-62. <https://doi.org/10.1037/tps0000064>
- Jach, Ł., Kubicius, D., i Jonason, P. K. (2022). “Do they fit together like the Joker and Harley Quinn?”: Joking, laughing, humor styles, and dyadic adjustment among people in long-term romantic relationships. *Personality and Individual Differences*, 199, 111859. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2022.111859>
- Kline, R. B. (2011). *Principles and practice of structural equation modeling (3rd ed.)*. Guilford Press.

- Kurtz, L. E. i Algoe, S. B. (2015). Putting laughter in context: Shared laughter as behavioral indicator of relationship well-being. *Personal Relationships*, 22(4), 573-590. <https://doi.org/10.1111/per.12095>
- Li, N. P., Griskevicius, V., Durante, K. M., Jonason, P. K., Pasisz, D. J. i Aumer, K. (2009). An evolutionary perspective on humor: Sexual selection or interest indication?. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 35(7), 923-936. <https://doi.org/10.1177/0146167209334786>
- Lefcourt, H. M. (2001). The humor solution. U Snyder, C. R. (Ur.). *Coping with stress: Effective people and processes*, (str. 68-92). Oxford University Press. <https://doi.org/10.1093/med:psych/9780195130447.003.0004>
- Lundy, D. E., Tan, J. i Cunningham, M. R. (1998). Heterosexual romantic preferences: The importance of humor and physical attractiveness for different types of relationships. *Personal Relationships*, 5(3), 311-325. <https://doi.org/10.1111/j.1475-6811.1998.tb00174.x>
- Ljubičić, L. (2021). *Stavovi studenata Sveučilišta u Zagrebu prema rodnim dimenzijama zanimanja u Hrvatskoj*. [Neobjavljeni završni rad]. Odsjek za sociologiju Hrvatskih studija Sveučilišta u Zagrebu.
- Martin, R. A. i Ford, T. (2018). *The psychology of humor: An integrative approach*. Academic press.
- McGee, E. i Shevlin, M. (2009). Effect of humor on interpersonal attraction and mate selection. *The Journal of Psychology*, 143(1), 67-77. [doi: 10.3200/JRLP.143.1.67-77](https://doi.org/10.3200/JRLP.143.1.67-77). [PMID: 19157073](https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/19157073/).
- Ma, D.S, Correll, J. i Wittenbrink, B. (2015). The Chicago Face Database: A Free Stimulus Set of Faces and Norming Data. *Behavior Research Methods*, 47, 1122-1135.
- Mickes, L., Walker, D.E., Parris, J.L., Mankoff, R. i Christenfeld N.J.S. (2012). Who's funny: Gender stereotypes, humor production, and memory bias. *Psychonomic Bulletin and Review*, 1(1), 108-112. [doi: 10.3758/s13423-011-0161-2](https://doi.org/10.3758/s13423-011-0161-2)
- Miller, G. (2001). *The mating mind: How sexual choice shaped the evolution of human nature*. Anchor.
- Miller, G. (2007). Sexual selection for moral virtues. *The Quarterly Review of Biology*, 82(2), 97-125. <http://dx.doi.org/10.1086/517857>
- Martin, R. A., Puhlik-Doris, P., Larsen, G., Gray, J. i Weir, K. (2003). Individual differences in uses of humor and their relation to psychological well-being: Development of the Humor Styles Questionnaire. *Journal of Research in Personality*, 37(1), 48-75. [doi:10.1016/S0092-6566\(02\)00534-2](https://doi.org/10.1016/S0092-6566(02)00534-2)
- Miller, G. F. i Todd, P. M. (1998). Mate choice turns cognitive. *Trends in Cognitive Sciences*, 2(5), 190-198. [doi: 10.1016/s1364-6613\(98\)01169-3](https://doi.org/10.1016/s1364-6613(98)01169-3)
- Pažanin, M. (2023). *Studentski stavovi o rodnim (ne)jednakostima*. [Neobjavljeni diplomski rad]. Učiteljski fakultet Sveučilišta u Rijeci.

- Regan, P. C. i Berscheid, E. (1997). Gender differences in characteristics desired in a potential sexual and marriage partner. *Journal of Psychology & Human Sexuality*, 9(1), 25–37. https://doi.org/10.1300/J056v09n01_02
- Regan, P. C., Levin, L., Sprecher, S., Christopher, F. S. i Gate, R. (2008). Partner Preferences: What Characteristics Do Men and Women Desire In Their Short-Term Sexual and Long-Term Romantic Partners? *Journal of Psychology & Human Sexuality*, 12(3), 1–21. [doi: 10.1300/J056v12n03_01](https://doi.org/10.1300/J056v12n03_01)
- Ronay, R., Maddux, W. W. i von Hippel, W. (2022). The cocksure conundrum: How evolution created a gendered currency of corporate overconfidence. *Adaptive Human Behavior and Physiology*, 8(4), 557-578. [doi:10.1007/s40750-022-00197-5](https://doi.org/10.1007/s40750-022-00197-5)
- Rozek, C. (2015). *The gender divide in humor: How people rate the competence, influence, and funniness of men and women by the jokes they tell and how they tell them*. [Neobjavljena doktorska disertacija]. Wellesley College.
- Speer, E. (2017). *When laughing gets serious: gender bias in humor perception*. [Neobjavljeni diplomski rad]. Yale University Department of Cognitive Science.
- Sprecher, S. i Regan, P. C. (2002). Liking some things (in some people) more than others: Partner preferences in romantic relationships and friendships. *Journal of Social and Personal Relationships*, 19(4), 463-481. <https://doi.org/10.1177/0265407502019004048>
- Tadinac, M. i Hromatko, I. (2006). Strangers in the night or love forever: characteristics and preferences of short vs. long-term relationship seekers. *Psychological Topics*, 15(2), 261-276.
- Tomić-Koludrović, I., Petrić, M., Puzek, I., i Zdravković, Ž. (2018). *Rodni stavovi i prakse u Hrvatskoj: Izvještaj o kvantitativnim rezultatima projekta GENMOD*. Institut društvenih znanosti Ivo Pilar.
- Tornquist, M. i Chiappe, D. (2015). Effects of humor production, humor receptivity, and physical attractiveness on partner desirability. *Evolutionary Psychology*, 13(4), 1474704915608744. [doi:10.1177/1474704915608744](https://doi.org/10.1177/1474704915608744)
- Tornquist, M. i Chiappe, D. (2020). The role of humour production and humour receptivity in perceived romantic interest. *Psychology & Sexuality*, 11(3), 212–224. <https://doi.org/10.1080/19419899.2019.1668464>
- Tosun, S., Faghihi, N. i Vaid, J. (2018). Is an ideal sense of humor gendered? A cross-national study. *Frontiers in Psychology*, 9, 199. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2018.00199>
- Tsai, M. N., Cheng, Y. C. i Chen, H. C. (2023). Humor styles and marital satisfaction: Cluster analysis of the relationship. *Psychological Reports*, 127(5). <https://doi.org/10.1177/0033294122114915>
- Wilbur, C. J. i Campbell, L. (2011). Humor in romantic contexts: Do men participate and women evaluate? *Personality and Social Psychology Bulletin*, 37(7), 918–929. <https://doi.org/10.1177/0146167211405343>

- Ziv, A., & Gadish, O. (1989). Humor and marital satisfaction. *The Journal of Social Psychology*, 129(6), 759–768. <https://doi.org/10.1080/00224545.1989.9712084>
- Zorbas, H. (2014). *Je li humor rodno odabrano svojstvo?* [Neobjavljeni diplomski rad]. Odsjek za psihologiju Filozofskog fakulteta u Sveučilišta u Zagrebu.
- Župić, J. (2012). *Rodne uloge i spolni stereotipi studenata različitih sociodemografskih obilježja.* [Neobjavljeni diplomski rad]. Filozofski fakultet u Splitu.

Prilozi

Prilog A

Popis duhovitih i neutralnih izjava uključenih u istraživanje nakon predispozicija

Duhovite izjave

1. Fakultet je jedino vrijeme u životu kada je društveno prihvatljivo biti pijan i siromašan. Iskorištavam to maksimalno.
 2. Moja je strategija učenja uglavnom se sastoji od toga da pronalazim sve moguće načine kako bih se uvjerio da je čišćenje sobe hitan posao.
 3. Period ispitnih rokova mi izgleda ovako: imam 99 problema i 97 njih imaju rok do kraja tjedna. Druga dva su imali rok prošli tjedan.
 4. Najvrijednije što sam do sada naučila na fakultetu je kako tiho disati da ljudi oko mene ne shvate da sam se uspuhao dok hodam po stepenicama.
 5. Na učenje se motiviram tako što razmišljam o svom tom slobodnom vremenu koju ću imati kada završim fakultet. Osobito zato što s mojom diplomom nema posla.
 6. Vodim se onom starom izrekom: „Ponavljanje je majka znanja.“ Evo, baš zato jedan ispit ponavljam već sedmi put.
 7. Nije mi teško učiti, jer me stvarno zanima to što učimo na studiju. Ima ona izreka da izabereš studij koji voliš i nećeš morati raditi ni dan u životu. Vjerojatno zato jer u tom području nema posla.
 8. Pisanje ispita mi je zapravo jako uzbudljivo, kao da gledam neki horor. Čak ima i jumpscare-ove u obliku pitanja za koje je profesor rekao da sigurno neće biti na ispitu, a evo ga tu.
 9. Moja rutina učenja me podsjeća na vožnju HŽ-om – kreće s kašnjenjem, ide sporo i uz puno zastoja, a samo se mogu moliti da ću doći do odredišta
 10. Moje je dosadašnje iskustvo studiranja otprilike kao da pogledaš lijevo-desno prije nego što pređeš cestu i onda te udari avion.
 11. Moji se doma svima hvale kako ja studiram. Zato sam, kako bi oni što dulje mogli biti ponosni i hvaliti se, maksimalno produžio/la studiranje.
 12. Imam čudne strategije učenja, npr. uvijek hodam po sobi kada učim zbog nervoze. Mislim da sam do sada skupio toliko koraka da bih mogao/la dohoditi do Njemačke i tamo raditi na baušteli umjesto studirati ovaj fakultet.
-

1. Smatram da sam vizualni tip i najlakše mi je učiti kad si gradivo organiziram na vizualno zanimljiv način pa tako radim mentalne mape, koristim različite boje i crtam razne dijagrame. Teško mi je učiti kada pred sobom imam samo blok teksta.
2. Kroz studij naučila sam kako raditi s drugima kroz različite grupne seminare i projekte. Također sam naučila kako upoznati druge ljude i sprijateljiti se s njima te kako razgovarati s različnim tipovima ljudi.
3. Najveći izazov na studiju bilo mi je odvajanje od roditelja i samostalni život. Nisam bio spreman preseliti se u novi grad i teško mi je bilo prilagoditi se novom načinu života.
4. Tijekom fakulteta, usprkos što već studiram nekoliko godina, još uvijek nisam naučio kako efikasno upravljati vremenom. Iako se trudim krenuti učiti na vrijeme, nekako razvučem učenje i dogodi mi se da mi velik dio posla ostane za zadnji dan.
5. Na fakultetu mi do sada nedostaje praktične primjene znanja – više vježbi, odlaska na teren ili pak predavanja osoba koje radi u struci. Nemam osjećaj da mogu primijeniti išta što smo do sada učili, jer je moje znanje čisto teoretsko i ne mogu povezati ovo što sada učimo s time što ću jednog dana raditi.
6. Više volim pismene ispite od usmenih. Strah me da ću na usmenom ispitu reći nešto krivo i osramotiti se i strah me što će drugi misliti o meni. Onda osjećam veliku anksioznost i zablokiram pa mi se taj strah i ostvari.
7. Volim sve ispite riješiti što prije, nije me briga koju ću ocjenu dobiti dok god je prolaz. Važno mi je riješiti ispite na ljetu da mogu ići kući i da mogu raditi kroz ljetu. Ne volim dok mi nešto ostane za jesen.
8. Najradije kada pripremam neki ispit krenem učiti rano ujutro, odmah nakon buđenja. Tako se riješim učenja odmah ujutro i imam ostatak dana za odmor i druge obaveze.
9. Iskreno, na učenje me najviše motivira anksioznost koju osjećam prije ispita. Kako se dan ispita bliži, raste mi tjeskoba i jedini način da ju smanjim je da učim. Strah me ispita i pada pa zato učim.
10. Volim crtati i raditi mentalne mape. Vizualan sam tip i lakše mi je upamtiti gradivo ako je organizirano na neki vizualan način.

11. Smatram da je moj studij dosta neorganiziran i to mi je do sada izazvalo najviše frustracije. Često nam nije jasno što se traži od nas, koji su točno datumi za prezentacije i kolokvije, a postoje i kašnjenja u ispravljanju ispita. Također imamo mnogo problema s referadom i sporim administrativnim procesima.
 12. Volim grupna ponavljanja gradiva pred ispit jer mogu s kolegama raspraviti i razjasniti pitanja koja nam nisu jasna, te vidjeti kakvo je njihovo razumijevanje nekih dijelova gradiva.
 13. Volim učiti u knjižnici jer je tamo mir i tišina i nitko me ne ometa tijekom učenja. Teško mi je učiti uz pozadinsku buku koju čujem u sobi u domu.
 14. Prilikom učenja za ispit ili kolokvij pomaže mi otići na konzultacije. Pokušavam redovito ići na konzultacije tijekom semestra, ali idem češće kada aktivno učim. Profesori su obično otvoreni da mi razjasne sva pitanja koja imam.
 15. Više bi mi se sviđalo kada bi bilo manje studenata po smjeru ili grupi jer bi profesori mogli imati osobniji pristup i posvetiti se svakom studentu. Također bih voljela da kroz studij postoji više terenske nastave jer tako najbolje učim.
 16. Trudim se kolokvirati što se može, tako da mi ostane manje ispita. Kolokviji su mi puno lakši, ima manje gradiva za naučiti pa bolje naučim i dobijem bolju ocjenu.
 17. Jako me pogoditi ako puno učim i ispit mi ne prođe dobro. To me baš demotivira jer smatram da sam dao sve od sebe i to nije bilo dovoljno.
 18. Nisam jutarnji tip. Radije spavam dulje i učim po noći, tada je sve mirno i tiho i nitko me ne ometa.
 19. Imam veliki problem s odgađanjem. Usprkos najboljim namjerama, stalno odgađam učenje i obaveze i nikako se ne mogu natjerati na učenje sve dok nije par dana prije ispita i bude prekasno.
 20. Veliki mi je izazov nedostatak ravnoteže između akademskih obaveza i osobnog života. Često se osjećam preopterećeno obavezama i ne pronalazim vrijeme za odmor, druženje i iskustva izvan onih akademskih, što ima negativan utjecaj na moje mentalno i fizičko zdravlje.
-

Prilog B

Slika a

Fotografije osoba muškog roda i više fizičke atraktivnosti korištene u istraživanju

Slika b

Fotografije osoba ženskog roda i više fizičke atraktivnosti korištene u istraživanju

Slika c

Fotografije osoba muškog roda i niže fizičke atraktivnosti korištene u istraživanju

Slika d

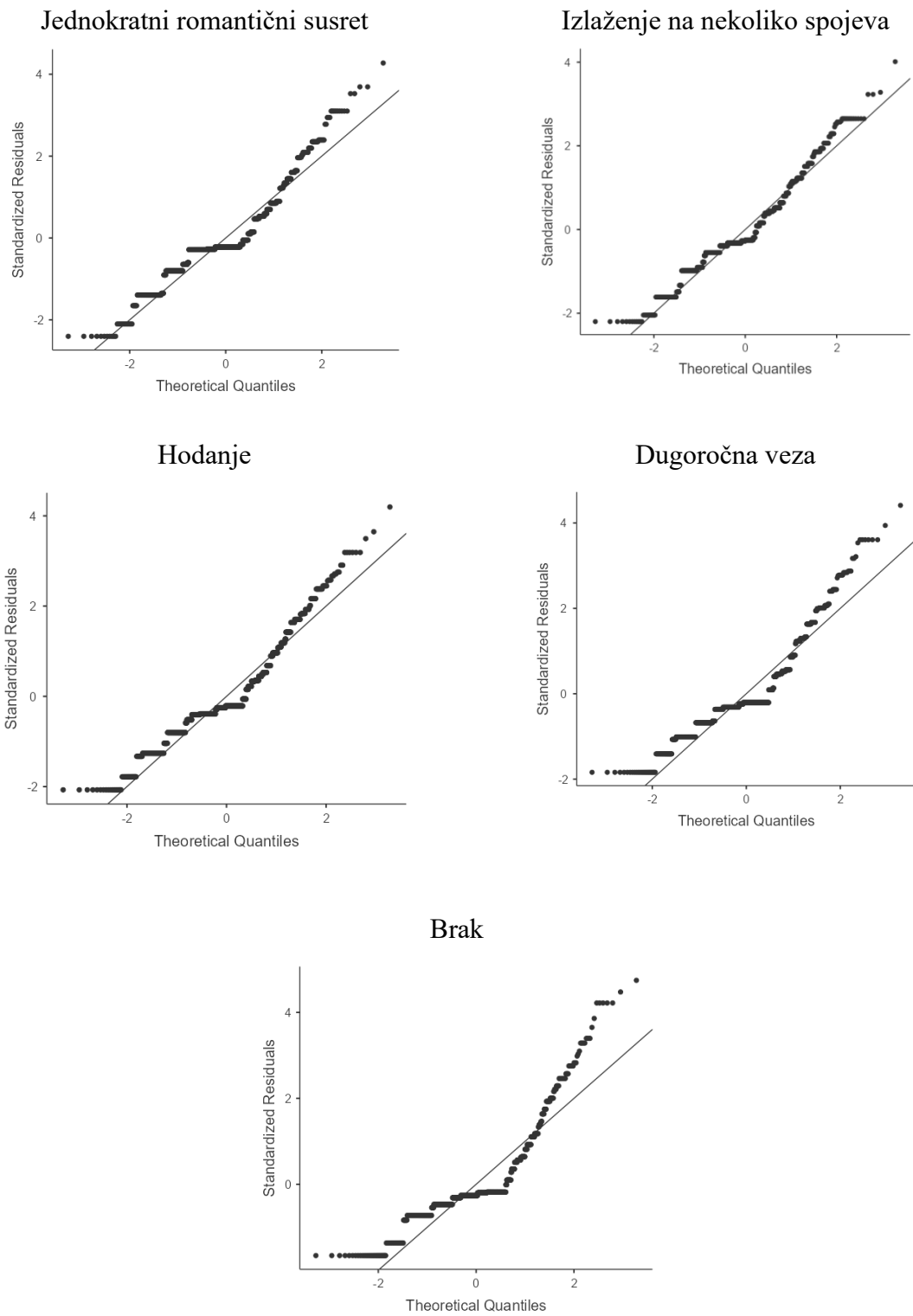
Fotografije osoba ženskog roda i niže fizičke atraktivnosti korištene u istraživanju

Prilog C

Slika e

Grafički prikaz Q-Q grafova standardiziranih reziduala različitih tipova veze (N=254)

Prilog D

Sažetak post hoc testiranja Tukeyjevim testom za testiranje statističke značajnosti razlika među parovima aritmetičkih sredina nakon provedene složene analize varijance (N=254)

Usporedba	Oblik veze	<i>t</i>	df	<i>p</i>
Muškarac procjenjuje atraktivnu i duhovitu osobu naspram žena procjenjuje atraktivnu i duhovitu osobu	Jednokratni romantični susret	5.31	238	<.001
	Izlaženje na nekoliko spojeva	3.22	241	.031
	Hodanje	4.38	240	<.001
	Dugoročna veza	4.41	239	<.001
	Brak/životno partnerstvo	4.83	235	<.001
Muškarac procjenjuje atraktivnu i neduhovitu osobu naspram žena procjenjuje atraktivnu i neduhovitu osobu	Jednokratni romantični susret	8.23	238	<.001
	Izlaženje na nekoliko spojeva	7.06	241	<.001
	Hodanje	9.84	240	<.001
	Dugoročna veza	4.69	239	<.001
	Brak/životno partnerstvo	5.74	235	<.001
Muškarac procjenjuje neatraktivnu i duhovitu osobu naspram žena procjenjuje neatraktivnu i duhovitu osobu	Jednokratni romantični susret	-0.13	238	.999
	Izlaženje na nekoliko spojeva	-1.56	241	.773
	Hodanje	0.19	240	.999
	Dugoročna veza	0.56	239	.999
	Brak/životno partnerstvo	0.58	235	.999
Muškarac procjenjuje neatraktivnu i neduhovitu osobu naspram žena procjenjuje neatraktivnu i neduhovitu osobu	Jednokratni romantični susret	0.013	238	.999
	Izlaženje na nekoliko spojeva	-.806	241	.993
	Hodanje	0.47	240	.999
	Dugoročna veza	-0.02	239	.999
	Brak/životno partnerstvo	0.19	235	.999

Prilog E

Deskriptivni podaci za procjenu duhovitosti podražajnih osoba kada sudionici procjenjuju ženske (n=87) i kada sudionice procjenjuju muške podražajne osobe (n=167)

Rod procjenjivača	Duhovitost podražajne osobe	<i>M (SD)</i>	Min.	Max.
Muški	Duhovite	4.39 (1.73)	1	7
	Neduhovite	2.56 (1.30)	1	6
Ženski	Duhovite	5.28 (1.60)	1	7
	Neduhovite	2.72 (1.19)	1	7

Prilog F

Deskriptivni podaci za procjenu fizičke atraktivnosti podražajnih osoba kada sudionici procjenjuju ženske (n=87) i kada sudionice procjenjuju muške podražajne osobe (n=167)

Rod procjenjivača	Fizička atraktivnost podražajne osobe	<i>M (SD)</i>	Min.	Max.
Muški	Visoko atraktivne	4.96 (1.41)	1	7
	Nisko atraktivne	1.76 (0.93)	1	6
Ženski	Visoko atraktivne	4.23 (1.34)	1	7
	Nisko atraktivne	2.29 (1.19)	1	7